REDEMPTIO

A JÁSZ ÉS KUN TELEPÜLÉSEK HONISMERETI LAPJA

XX. ÉVFOLYAM 5. SZÁM **Ára: 300 Ft** **2013. OKTÓBER**

REDEMPTIO (latin szó, ejtsd: redempció) – visszavásárlás, megváltás, önmegváltás. A szó az 1745-ös jászkun redempcióra utal, amikor a jászok és a kunok példás összefogással, saját erejükből visszavásárolták régi kiváltságjogaikat. Mária Terézia magyar királynő 1745. május 6-án írta alá a jászok és a kunok redempcionális diplomáját.

Idill a karcagi pusztán… *Fotó: Séllei Zsolt*

TARTALOM

JÁSZKUN ARCKÉPCSARNOK
150 évvel ezelőtt született Dr. Kele (Kléger) József Jász-Nagykun-Szolnok vármegye főügyésze ..... 2. oldal
„Teruraj tagoj en Jászberény”
Egy eszperantista cikk 1919-ből ..... 3–4. oldal
MEGJELENT: Adam Bartosz: Panorama Siedmiogrodzka Erdélyi körkép · Transylvanian Panorama ..... 4. oldal
Jászberény új testvérvárosa Lajosmizse ..... 5. oldal
Hatvan éve szűntették meg a kitelepítéseket
Emlékünnepség Jászboldogházán ..... 6–7. oldal
Újra áll a jákóhalmi Kakasos Jézus ..... 8. oldal
In memoriam Márkus János (1930–2013) ..... 9. oldal
Búcsú Gubicz István jászkapitánytól (1942–2013) ..... 9. oldal
Egy méltóságteljes emlékezés margójára… ..... 10–11. oldal
KÉPES RIPORT – Jászfényszaru várossá avatásának húsz éves jubileumáról ..... 12–13. oldal
A tápiószelei vérbükk ..... 14. oldal
KÉPES RIPORT – Bene Sándor nagykunkapitány és Lajtos Katalin esküvőjéről ..... 15. oldal
A Móra Ferenc-díjas múzeumigazgató ..... 16–17. oldal
MEGJELENT: Tóth Péter tanulmánykönyve ..... 17. oldal
Emlékeink sublótjából
Kocséron történt 1944 őszén ..... 18–19. oldal
Verselő Jászok ..... 19. oldal
Búcsú Borsányi Istvántól (1946–2013) ..... 20. oldal
A Jászsági Civil Vándordíj átadása ..... 20. oldal
Ajándék a Jász Múzeumnak ..... 20. oldal
Vallomás ..... 21. oldal
Ipolybalogi zarándokút a hit és a magyarságtudat szolgálatában ..... 21–22. oldal
Nemzetközi stabilmotor bemutató Hollandiában ..... 23. oldal
Dicséret, jó szó, elismerés ..... 24. oldal

JÁSZKUN ARCKÉPCSARNOK

150 évvel ezelőtt született Dr. Kele (Kléger) József Jász-Nagykun-Szolnok vármegye főügyésze

(Jászfelsőszentgyörgy, 1863. december 3. – Szolnok, 1929. június 21.)

Dr. Kele József *„a Jászság legbuzgóbb fia, a jászügy leglelkesebb harcosa”*. Apai őse – nagyapja – 1845-ben jött Jászberénybe, anyai ősei mind redemptus jász családok. Apja Kléger József hites ügyvéd – a családi név 1881-ben változott meg – fia születésekor Jászfelsőszentgyörgyön volt jegyző. Anyja Kovács Ilona. Iskolai tanulmányait Jászjákóhalmán kezdte – atyja ez idő tájt ott volt jegyző – a gimnáziumot Jászberényben, a jogi tanulmányait Egerben végezte, 1891-ben ügyvédi oklevelet nyert.

Szolnok város lett munkásságának színhelye, ott volt gyakornok, vármegyei jegyző, majd árvaszéki ügyész, végül vármegyei főügyész. Jó ügyvéd volt, életpályája minden munkaterületén becsülettel helytállt. 1915-ben az 52 éves Kele József főügyészi hivatalát otthagyva önként jelentkezett harctéri szolgálatra. Mint a 29. gyalogezred századosa szolgált, harcolt a háború alatt, s kapott kitüntetéseket. A Tanácsköztársaság alatt, miután Szolnokon nem volt biztonságban, Jászfelsőszentgyörgyön a szőlőjében tartózkodott, és szorgalmasan gyűjtötte anyagát a *Vörösek és fehérek Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében* című könyvéhez. Kele József szervezte meg a szolnoki önkéntes tűzoltó egyesületet, melynek főparancsnoka, és a vármegyei Tűzoltó Szövetség elnöke volt haláláig.

Kele József egyéniségének alakulására hatással volt a családi háttér. Atyja 1848–49-ben a Lehel-huszárezred kapitánya volt. Anyai nagybátyja és tanárai között is volt, aki végig részt vett a szabadságharcban. Így érthető diákkori kurucos magatartása. Néhány gimnazista társával a Nádor-oszlop tetejéről a kétfejű sast eltávolították, a Zagyvába dobták. Ugyanezt tették az újabb sassal is. Miután a tanács többé nem pótolta, így maradt az utókorra a sas nélküli Nádor-oszlop.

Kele József hivatali elfoglaltsága mellett kitartóan kutatta a jászkunok történetét, a jászkun kiváltságoknak 1702-ben történt megsemmisítését, eladását a Német Lovagrendnek, a visszaváltásra tett erőfeszítéseket. Kutatásai eredménye lett az 1903-ban megjelent *A Jász-Kunság megváltása* című munkája. Élete végéig vallotta a váltságösszeg visszakövetelésének jogosságát.

Ennek megvalósítására hívta össze Jászberénybe 1904. októberben a 25 jászkun község képviselőit, ahol 18 tagú bizottság – élén Kele Józseffel – feladatul kapta, hogy a váltságösszeg visszatérítését az ország törvényhozásától kérelmezze. E cél megvalósítása érdekében írta a folyamodványokat, vezetett küldöttségeket, de eredménytelenül. A váltságösszeg visszatérítési ügye élete végén ismét foglalkoztatta.

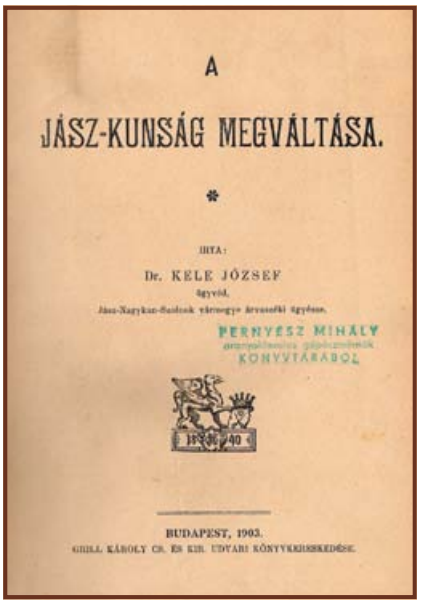
A
JÁSZ-KUNSÁG MEGVÁLTÁSA.
*
IRTA:
Dr. KELE JÓZSEF
ügyvéd,
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye árvaszéki ügyésze.
PERNYÉSZ MIHÁLY
KÖNYVTÁRÁBÓL
BUDAPEST, 1903.
GRILL KÁROLY CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVKERESKEDÉSE.

Újabb bizottság összehívását kezdeményezte, hogy a megváltás tekintélyes összegét a Habsburg családtól visszapereljék. Elgondolása megvalósításába közbeszólt betegsége, majd halála.

Szenvedélyes gyűjtő volt. Anyagiakat nem kímélve gyűjtötte a jászkunok történetére vonatkozó könyveket, iratokat. Volt fegyver-, érem-, kép-, képeslap-, és pipagyűjteménye is. Mindezeket még 1917-ben készített ajándékozási szerződés szerint Jászberény városának ajándékozta. Gyűjteménye a Tanácsköztársaság, a román megszállás alatt károsodott, lakását kirabolták. Minden, ami megmaradt végakarata szerint halála után a Jász Múzeumba került.

Jászberényben a vasúti hídnál lévő kertjét a gimnáziumnak adományozta, hogy a tanulók ott a kertészetben gyakorlati ismereteket szerezhessenek. Könyvtárát halála után azzal kapta meg Jászberény városa, hogy az alapja legyen a dr. Kele József nevet viselő, a nagyközönség művelődését szolgáló könyvtárnak. A Jász Múzeumban a kiállított tárgyak között látható a Jászkun Kerületek partikuláris jövedelmének kasszája, egy nagy vasláda. Bizonyítja ezt az ajándékozási irat: *„vasláda, mely a hármas kerület megszűnésekor Jász-Nagykun-Szolnok vármegye központi pénztárába került. Amidőn a vármegyei és árva pénzek állami kezelés alá vétettek, mint történelmi ereklyét Bagossy Károly alispán dr. Kele Józsefnek ajándékozta.”* Vagyis az enyészettől az ő gyűjtőszenvedélye mentette meg, és hagyta ránk.

A jászkunok híres privilegiális ládája a Jász Múzeumban
Fotó: Bugyi Gábor

Kívánságára, halála után a szolnoki tűzoltószertárban ravatalozták fel gyászoló bajtársai. Ott volt munkásságához méltó gyászszertartás, s búcsúztak tőle örökre. Majd a tűzoltókocsira helyezett koporsót a gyászmenet, a gyászindulót játszó fúvószenekar a rékasi rámpáig kísérte. Míg a gyászmenet haladt Szolnok városban állandóan szólott a tűzsziréna. A rékasi rámpánál autó várta koporsóját, Jászberénybe hozta, ahol a Szolnoki (ma Szent Imre) temetőben megtartott gyászszertartás után végső nyugalomra helyezték az *„egyik legkiválóbb jász vezért”*. Sírja szerény síremlékkel ma még megtalálható.

Sugárné Koncsek Aranka
helytörténeti kutató

„Teruraj tagoj en Jászberény” – Egy eszperantista cikk 1919-ből

Turzó Péter, a szegedi eszperantó mozgalom egyik jeles alakja kivette részét az eszperantista propaganda sajtóténykedéséből is. Két folyóirat szerkesztője is volt, bár az egyik csupán egyetlen számot élt meg, ám ez az egy szám rendkívül fontosnak tekinthető. Mégpedig azért jelentős, mert a szóban forgó, tiszavirág életű Hungara voĉo, mintegy kiegészíti Turzó másik, többnyire folyamatosan működő lapját.

Turzó Péter első lapja 1918 júliusában jelent meg, Hungara Esperantisto címmel, alcímében megjelölve, hogy a Magyarországi Eszperantó Szövetség hivatalos kiadványa. A folyóirat érdekessége, hogy 1922-ig ez az egyetlen eszperantista lap Magyarországon. A lap havonta adott hírt a nyelvi mozgalom külföldi és magyar eseményeiről, valamint adott közre Petőfi, Vörösmarthy stb. verseket eszperantó fordításban. A lap nagy hangsúlyt helyezett a mesterséges nyelv népszerűsítésére és a propagandájára. A médium a magyar történelem rendkívül kaotikus időszakában indult, majd kitartott egészen 1926-ig. Egyetlen megszakítást élt meg, ez a Tanácsköztársaság időszaka. Márciusban még kiadtak egy számot, de a következő már csak ’19 októberében jelenhetett meg, a fejlécben a „május-október” datálással.

A bevezetőben említett másik Turzó lap viszont e kihagyás alatt, 1919 augusztus elsején, a tanácshatalom végnapjain jelent meg. A mindössze négy oldalas lap mintegy összegzi az 1918–19-es időszakot, tudósítva a nemzetközi eszperantistákat a magyarországi eseményekről. A Hungara Esperantisto-val ellentétben a Hungara Voĉo csak eszperantó nyelvű, továbbá teljes mértékben politikai tartalmú, beleértve a Hungario című Juhász Gyula verset is, melyet szintén Turzó fordított le. Előbbi lap vegyes, az időszakban körülbelül 70–30%-ban osztja meg az eszperantó-magyar nyelvet. A Hungara Voĉo vezércikke a „La Wilsonaj principoj” (A wilsoni elv), ám ezen kívül még néhány kisebb-nagyobb politikai cikk is szerepel a lapban. Ezek többnyire a budapesti és kecskeméti eseményeket taglalják, továbbá olvasható egy felhívás is az eszperantista közönségnek, valamint egy hirdetésféle is, melynek keretezett szerkezetében az alábbi áll: „Hungario atendas Wilsonan pacon!” (Magyarország várja a wilsoni békét!). Ezeken kívül jelentősnek mondható a címben is szereplő írás, mely „Teruraj tagoj en Jászberény” (Szörnyű napok Jászberényben) címmel a jász főváros tragikus napjairól ad beszámolót.

Azért tartom lényegesnek e cikk említését, mert a Hungara Esperantisto külföldi hírei között, valamint a „magyar krónika” rovatban is kitűnik, hogy egy feltörekvő mozgalommal kapcsolatos híreket milyen sok, gyakran egzotikus, helyről halászták össze. Tehát Turzó kapcsolatrendszere kiterjedt volt, politikai és mozgalomi eseményekben jártas, naprakész személy.

A jászberényi eseményekről sokan írtak, legyen szó kortársról vagy későbbi kutatókról, de apró adalékként mindenképpen érdekes színfoltot képezhet a szegedi eszperantista híradása a nemzetközi tábor számára. Lapjának 3–4. oldalán megjelent cikke két részre bontható. Első részében a jászberényi eseményeket vázolja fel, majd azt követően elmarasztaló ítéletet mond a proletárdiktatúra felett, feltárva a népbiztosok fondorlatos csalásait, valamint két ezred pusztulását a Tisza és Maros folyók szegletében.

A következőkben az eszperantó cikk Jászberényre vonatkozó fordítása olvasható, melyben a kiegészítéseimet szögletes zárójelben közöltem. Sugárné Koncsek Aranka remek leírásával többször ellentétes információkat közöl a cikk, de ez betudható a híreket szállító riporter fals információinak, a zavaros eseményeknek, esetlegesen Turzó lapjában érezhető vörös-ellenes retorikának is.

„Jászberényben éhínség fenyegetett, mert a népbiztosság rendeletei szerint a gabonát és a lisztet Budapestre szállították és az alföldi kisváros lakossága nyomorban élt. A proletárnők mindig többen elégedetlenkedtek. Patzauer [Gábor] élelmezési biztos (aki egy mindig részeg órássegéd) és a direktóriumi barátja, Lázár [Henrik] szüntelen csapongásai miatt, a helyzet egyre szerencsétlenebb lett.

Végül a proletárasszonyok izgatottan jöttek a direktóriumhoz és kérték, hogy adjanak a nép éhínsége ellen több szükséges élelmet, mert azok meg fognak halni az éhínségben. Patzauer «elvtárs» szűkszavúan válaszolt: «Mészároljátok le a legidősebb gyerekeiteket, és lesz elegendő [élelem]!»

A válasz nagy dühöt váltott ki a nép között, de nem voltak fegyvereik, így belenyugvón tűrték a csirkefogók megalázását. Ám mégsem érezte biztonságban magát a direktórium és táviratilag segítséget kértek Budapestről és Szolnokról.

Július 5-én 150 vöröskatona érkezett Szolnokról, gazdagon felfegyverezve lőfegyverekkel és gránátokkal. Vasárnap rendezte meg a vezetőség a nagy népgyűlést, melyben Bokányi Dezső beszédében nyugalomra intette a felizgatott népet.

A következőket mondta: «Menjetek a vörös hadseregbe, a szovjetkormány területének védelmére, akkor lesz elegendő élelmetek.»

A tömeg felhördült: «Mi már voltunk ott 5 évet, most menjen oda a népbizottság!»

Bokányi látva az izgatott népet, abbahagyta beszédét és automobilon elutazott. Ezzel egy időben a tömeg egy része észrevette, hogy a szemben álló bankpalota ablakában gépfegyveresek állnak velük szemben. Hatalmas zavar támadt. A tömeg önmaga megmentésére fordult, de alig néhány lépést téve megpillantották, hogy mögöttük szintén gépfegyveresek várakoztak.

A nép pánikba esett – megpillantva önnön végzetüket – még inkább törekedtek a szabadulásra, de a tér minden kijárata el volt zárva. Hiábavaló volt minden kísérlet a menekülésre, az emberek nem tudtak szabadulni a patthelyzetből és ekkor minden oldalról megkezdték a lövöldözést. Mikor a lövöldözés befejeződött, 20 halott és 60 sebesült feküdt a burkolaton. A 60 sebesült közül néhány nap múlva húszan meghaltak.

A nép véres szenvedése még nem ért véget. Két nap múlva visszajött Vágó Béla népbiztos visszaállítani a rendet. A kihallgatások megkezdődtek. A vizsgálat minden beszámítható polgárt megcélzott. Azonban ez nem járt sikerrel, mert a polgári lakosság nem mutatkozott a városban több hétig, mert mindenki elbújt a saját kisbirtokán. A helyzetet mentve a bizottság összegyűjtött körülbelül 20 fiatal falusi férfit, akiknek tulajdonították, hogy a polgárok őket alkalmazták [mint felbujtókat]. De ezt nem lehet bizonyítani, mert nem tudtak biztosat valamely ellenforradalmi kísérletről. A nép összegyűlt, miután hívták őket mikor kijöttek a templomból, s az összegyűltek között teljes egészében csak nők és fiatal kölykök voltak. *(folytatás a 4. oldalon)*

(folytatás a 3. oldalról)

Ráfogták [a vörösök] a foglyul ejtett falusi férfiakra, hogy ők akartak támadást intézni kézigránátokkal, habár teljesen fegyvertelenek voltak. A vádlók tehát semmilyen eredményt nem értek el, habár azok erőszakos módszerekkel akarták kötelezni őket [a 20 férfi] a vallomásra.

A mi riporterünk nem tud az ítéletről, mert el kellett utaznia Jászberényből."

A cikk és az említett folyóiratok teljes egészében megtalálható a szegedi Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár Eszperantó-gyűjteményében.

Ezzel a kis irománnyal szeretnék köszönetet mondani Cseh József eszperantista barátomnak és tanáromnak, aki sokat segített nem csak az eszperantó nyelv tanulásában, de a magyar nyelv apró részleteinek megismerésében is.

Vincze János Farkas
egyetemi hallgató

MEGJELENT: Adam Bartosz: Panorama Siedmiogrodzka Erdélyi körkép Transylvanian Panorama

Régi álma volt az emberiségnek, hogy eseményeket sorrendbe szedett képekkel bemutasson. A vásári képmutogatók képeik segítségével általános érdeklődésre számító történeteket adtak elő a vásári sokadalmak résztvevőinek. A festők rendszerint egy fontos eseményt örökítettek meg. A fotográfia elterjedése megkönnyíti egy-egy mozzanat rögzítését. Időben folyamatosan zajló cselekményt csak a mozgófilm képes rögzíteni. Képpé varázsolni az időt ez a vágy többször testet ölt a művészet történetében.

A panorámakép Angliában született 1787-ben, Robert Barkley szabadalmaztatta a 360 fokos festményt. Az egész horizontot bemutató képeket, melyek mérete gyakran eléri a 15 méter magasságot és a 120 méter hosszúságot egy rotunda nevű kör alakú épületben mutatták be. A Panoráma kép közkedveltté vált a 19. század nagyvárosaiban. London, Párizs, Isztambul városképei voltak a legismertebbek. Különösen emlékezetes volt a navarinoi tengeri csatát (1827) bemutató körkép, itt már a tengeri ütközet hangulatát próbálták zajokkal és hajórészletek beépítésével biztosítani.

Franciaországban természetesen Napóleon győzelmei adtak témát a panorámaképek készítőinek. Párizsban egy időben nyolc, majd tizenegy rotundában tartottak bemutatót. A távoli városok képei mellett a nagy ütközetek voltak népszerűek.

Igazi népszórakoztató intézmények voltak, természetesen erőteljes propaganda hatásuk is volt. A század közepére lanyhult az érdeklődés a műfaj alkotásai iránt.

A századvég éveiben újra készültek rotundák. Magyarországon 1885-ben, a Városligetben mutatták be Magyar Országos Fürdőpanoráma címmel a Tátra vidéke című körképet. 14 kisebb képen pedig a legdivatosabb hazai fürdőhelyeket tárták a közönség elé.

A millennium világa négy nagy körképet alkotott. A legismertebb – a műfaj ma is látható utolsó mohikánja – a Feszty körkép. Másodikként szokás említeni az üzleti sikerként is elhíresült Pokol című alkotást, melynek legismertebb támogatója Gárdonyi Géza volt. A harmadik mű a Raczlawiczai csatát ábrázoló körkép, mely a lengyelek 1794-es győzelmének állít emléket. A negyedik, melynek későbbi sorsa a legkalandosabb Jan Styka, Vágó Pál, Spányi Béla vezetésével készült. Általában Bem- Petőfi- vagy Erdélyi körképnek nevezik.

Ez a 15 méter magas és 160 méter hosszú kép a nagyszebeni csatát ábrázolta. Egyetlen, az 1848–49-es szabadságharc történetét meghatározó ütközet napjának (1849. március 11.) eseményeit ábrázolták. A mű meglepően gyorsan készült el, öthónapos munka eredményeként. Lembergi bemutatása után a millenniumi kiállítás látványosságaként vált ismertté.

A körkép egészéről Weinwurm Antal készített fotográfiákat, melyeket a Vasárnapi Újság 1898. március 13-i számában tettek közzé. Szana Tamás részletesen leírta a keletkezés körülményeit. Bemutatta Styka előkészületeit Nagyszeben környékének megismerésénél. A csata minden mozzanatát érdekes időbeli folyamatként bemutató alkotás született. A kép az ünnepségsorozat után Lengyelországba került, itt egészen 1907-ig folyamatosan kiállították. 1907-ben Jan Styka, a vállalkozás vezetője a körkép feldarabolása mellett döntött.

Jellemző a körkép alapos kimunkálására, hogy önálló filmkockákra vágva is kelendő festmények maradtak. Jan Styka valamennyi darabot szignálta. Bem tábornok hamvait 1928-ban szülővárosába, Tarnowba vitték Aleppoból.

A tarnowi múzeumban őrzött, eredetileg 5 részlet mellé elkezdték összegyűjteni a még hozzáférhetőket. Elkezdődött a nagy mű rekonstruálása. A hiányzó részek közül a Bemet ábrázoló 1927-ben még részt vett egy kiállításon, azóta, feltehetően lappang.

Adam Bartosz 2013-ban, Tarnowban kiadott Panorama Siedmiogrodzka Erdélyi körkép Transzylvanian című

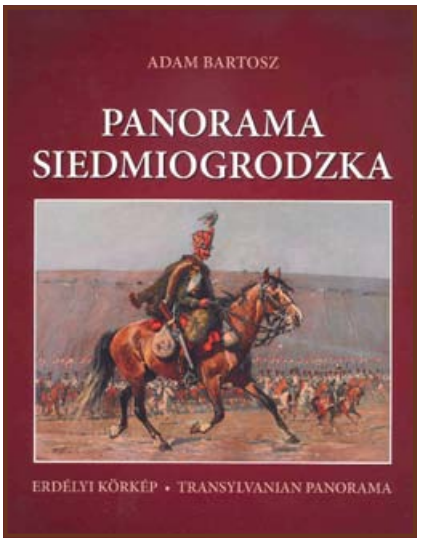

lengyel-magyar kétnyelvű könyvében foglalta össze a körképpel kapcsolatos összes rendelkezésre álló ismeretanyagot. A könyv tartalmazza valamennyi ismert részlet másolatát, illetve melléklete a teljes rekonstruált művet a megtalált részletek jelölésével.

Áder János köztársasági elnök egy idehaza megtalált részletet adott át a tarnowi múzeumnak.

A panorámakép három jeles alkotója közül Vágó Pál születésének 160. évfordulóján kedves és kellemes meglepetés számunkra Adam Bartosz műve.

Dr. Wirth István, a jászapáti
Széchenyi István Gimnázium
igazgatója

Jászberény új testvérvárosa Lajosmizse

Szeptember 13-án Jászberényben, a Testvérvárosok hétvégéjén egy felemelően ünnepélyes aktusra került sor, amikor Lajosmizse és Jászberény testvérvárosi kapcsolatot kötött. Nem véletlenül, hiszen történelmi szálak kötik össze Jászberényt a Bács-Kiskun megyei településsel. Jászberény képviselő-testülete már korábban döntött a szándéknyilatkozat közös aláírásáról, s így került sor pénteken délután, a fesztiválszínpadon a szándéknyilatkozat aláírására.

Basky András és dr. Szabó Tamás polgármesterek a testvérvárosi dokumentummal *Fotó: Baráth Károly*

Lajosmizse polgármestere Basky András röviden ismertette a település történetét. Elmondta, hogy városi rangot 1993-ban kaptak, de a terület története már a bronzkortól ismert. A török kiűzését követően a Duna-Tisza között fekvő pusztákat a Habsburg-ház önkényesen használta, adta-vette. A tudatos jászok és kunok elérték, hogy 1745-ben a redemptio alkalmával megválthassák az általuk használt pusztákat is. Ekkortól kezdve 1876-ig Lajost, Mizsét és Benepuszta felét Jászberény birtokolta. A jász gazdák először csak legeltetésre használták a pusztai birtokokat.

A későbbi települések magjait a jászberényi tanyás gazdák, pásztorok, pusztacsőszök, csárdások, pusztabírók és agrármunkások alkották, akik már az 1800-as évek elején pusztaiakká váltak az által, hogy egyre több időt voltak kénytelenek birtokaikon tölteni. Sok család le is telepedett, s a szapora jászok fokozatosan benépesítették a pusztát. 1877-ben Lajos, Mizse és Bene egyesültek, így létrejött Jász-Lajos-Mizse község. 1902-től pedig Lajosmizse a neve.

Basky András elmondta, hogy városa számára megtisztelő a Jászberénynyel kialakítandó szorosabb kapcsolat. Örömmel vették azt a gesztust is, hogy a III. Jászság Expo díszvendégeként megmutathatják településük értékeit is. A hosszú távú együttműködésről is reményét fejezte ki. Miután dr. Szabó Tamás polgármesterrel együtt aláírták a szándéknyilatkozatot a lajosmizseiek egy népdalcsokorral örvendeztették meg a hallgatóságot. A népdalkör asszonyai és a Rózsa Sándor Citerazenekar muzsikáltak. A közönség pedig egyből konstatálta, hogy a mi Porteleki Pávakörünkkel is bővülhet a barátság palettája, hiszen hasonló a két csoport tevékenysége.

A lajosmizsei Őszirózsa Népdalkör és a Rózsa Sándor citerazenekar *Fotó: Baráth Károly*

Lajosmizse standja a Jász Expón *Fotó: Kiss Erika*

Ettől azonban többre számít a két polgármester, mert a gazdasági együttműködés új lehetőségei reményében is köttetett a megállapodás. Valódi együttműködést szeretnének, hiszen a távolság ez esetben nem akadály semmiféle szempontból. Ezt Basky András úgy fogalmazta meg, hogy Lajosmizse Isztambul és London között éppen félúton van, ahol érdemes megállni, megpihenni. ***KE***

Hatvan éve szűntették meg a kitelepítéseket
Emlékünnepség Jászboldogházán

2013. szeptember 14-én bensőséges ünnepségre került sor Jászboldogházán. Egykori budapesti kitelepített és boldogházi befogadó családok tagjai, leszármazottai találkoztak, és emléktáblát avattak a vasútállomás épületén.

Sok jó ember elfér kis helyen együtt. – 1951. június 5-én este ezzel a mondattal fogadta Sas Péter felesége a hozzájuk kitelepített Kunz Román családját. Harminckilenc budapesti család érkezett ezen a napon a kis falu tanyavilágába a kuláknak minősített családokhoz.

Keszey Zsuzsanna 5 évesen csak szökve, titokban látogathatta Boldogházára kitelepített szüleit. Meghatott szavakkal mondott köszönetet a szervezőknek.

A hatalom büntetésnek szánta az együttélést, de az emberség, a szolidaritás legyőzte a gonosz szándékot, és jó kapcsolat, több esetben életre szóló barátság alakult ki a kitelepítettek és befogadók között.

Sas Péter fia, Gábor 12 éves volt a kitelepítés idején, és a budapesti családdal való együttélés nagy hatással volt további életére, megváltoztatta értékrendjét. Mint mondta, a Kunz család hatása nélkül nem akart volna diplomás lenni. Ő vetette fel először azt a szép gondolatot, hogy a kitelepített és befogadó családok emlékét őrizze emléktábla a vasútállomás falán. Veliczky Józsefné, a Boldogházáról Elszármazottak Baráti Társaságának elnöke örömmel támogatta az elképzelést, s ekkor határozták el egy kötet elkészítését is, melynek kiadását a BOLDOGBT Egyesület vállalta.

Csönge Attila bemutatja a „Törvényen kívül" című kötetet

A kitelepítettek 60 évvel ezelőtt, 1953 szeptemberétől távozhattak el a községből, de emléküket ma is szeretettel őrzik a boldogháziak.

Szeptember 14-én zsúfolásig megtelt a polgármesteri hivatal tanácsterme, amely örömteli és megható találkozások színhelye volt ezen a napon. Szűcs Lajos polgármester köszöntője után Csönge Attila, a megyei levéltár igazgatóhelyettese mutatta be a Papp Izabella összeállításában készült *Törvényen kívül* című kötetet. Veliczky Józsefné tiszteletpéldányokat adott át az érintett családoknak, az emlékezőknek és a rendezvény segítőinek. Külön köszönetet mondott a polgármesteri hivatal segítségéért, támogatásáért. Az ünnepség a vasútállomásnál folytatódott, ahol a Szózat elhangzása után Besenyi Vendel ünnepi beszéde idézte fel a 60 évvel korábbi eseményeket. Az emléktáblát Szűcs Lajos és Veliczky Józsefné leplezte le, és Csergő Ervin plébános úr szentelte meg, aki megáldotta a jelenlévőket.

A kitelepítettek részéről Mikecz Teodóra és Keszey Zsuzsanna, a befogadók részéről pedig Sas Gábor és Gaál Ferenc helyezett el koszorút.

Az elszármazott boldogháziak nevében Muhari Tibor és Túróczi Antal koszorúzott. Az ünnepséget megtisztelte jelenlétével Bolla János jászkapitány és felesége, akik szintén koszorút helyeztek el az emléktáblánál. A vázák pedig megteltek az emlékezők virágaival.

A polgármesteri hivatal közös ebéden látta vendégül a jelenlévőket, s itt folytatódott az emlékek felidézése. Régi fényképek, elsárgult iratok kerültek elő, és sok, már-már feledésbe merülő emlék. Többen könnyes szemmel mondták el, hogy sokáig beszélni sem mertek senkinek a velük és a családjukkal történtekről. Ezért is jelent nagyon sokat, hogy ezen túl

az emléktábla és a kötet is őrzi a szülők, nagyszülők emlékét, emberségük, helytállásuk példáit.

A késő délutáni búcsúzáskor a budapestiek és boldogháziak egyaránt egy bensőséges szép nap megható emlékeit vihették magukkal.

Papp Izabella ny. levéltáros
Fotók: Kispálné Baranyi Aranka, Kiss Erika, Veliczky József

Hámos Elemérné Mikecz Teodóra boldogházi keresztlányával és testvérével az emléktáblánál

Nagy Albert emeritus jászkapitány, Bolla János regnáló jászkapitány és felesége az ünnepségen
Fotó: jaszboldoghaza.hu

A „legfiatalabb" kitelepített emlékezik. Kultsár Leventét 4 évesen telepítették ki két testvérével és édesapjával

Veliczky Józsefné köszönti az emléktábla avatásra érkezőket

Újra áll a jákóhalmi Kakasos Jézus

A hajdan buzgón katolikus Jászság falvai sok szakrális emlékkel rendelkeztek, sőt rendelkeznek ma is – sajnos sok esetben már csak a romjai láthatók a régi dicsőségnek.

Jászjákóhalmán is van – vagy volt – több olyan szobor, mely már csak újrafaragással eredhetne hajdani szépségének a nyomába. Ezek olyanok, melyek valamilyen ok miatt egyediek. A Szent József-szobrot – már romos állapotban – az 1970-es évek végén távolították el a helyéről. Az iparosok védőszentjének nem véletlenül volt szobra az iparos faluban, abban az időből, amikor még latin volt a hivatalos nyelv. Maradványai részben a plébánia udvarba kerültek (már nincsenek ott!), részben szétszóródtak a faluban. Szerencsére maradt fenn róla egy 1974-es felvétel. Valamelyik képviselő- vagy polgármester jelölt minden négy évben újra akarta faragtatni – választások előtt, – utána maradt minden a régiben. A teret a korábbi testület elnevezte róla. A Templom előtti Bánkódó Krisztus Genthon István könyvében is szerepel, Olasz Ferenc filmrendező is lefotózta, de akkor már nem az eredeti, hanem az újonnan rekonstruált fejjel. A környék átalakításával a szobor is átalakult: önmaga paródiájává vált. A talán még a gótikus templom idejéből származó régi kőoltár, melyet Debreczeni Alice is megörökített jászsági értékmentő körútja során – a templom körüli járdalapból a szeméttelepre került. A Maria Immaculata szobor sorsa szerencsésebben alakult. 1999-ben a polgári kormány pályázatával szakszerűen restaurálták. Az 1761-es copf stílusú emléket Guczonay Ferenc, a leggazdagabb jákóhalmi redemptus állíttatta, az 1980-as években „némi segítséggel" ledőlt, és maradványai a helytörténeti gyűjteményben várták a megújulást vagy másfél évtizeden át.

2011 őszén Pócs János országgyűlési képviselő – aki egyben a jászapáti egyházi testület elnöke is – felhívta Varga András akkori jákóhalmi plébános figyelmét egy pályázatra, amelyet régi szobrok helyreállítására írtak ki. András atya megkérdezett engem, mint helytörténészt, hogy melyik szobrot javasolnám „honismeretes" szemszögből. Egyértelműen a Kakasos Jézust javasoltam, mely környezetével együtt Jákóhalma történetében egy kultikus hely. A sikeres pályázat nyolcmillió forintjából lehetőség nyílt a szoborcsoport újrafaragására.

Az eredeti Kálvária állítása a múlt ködébe vész, de barokk stílusa is bizonyította, hogy 18. századi alkotás. A hagyományos ábrázolás szerint a felfeszített Krisztus keresztjét Szűz Mária karolja át, két oldalt pedig Mária Magdolna és Szent János szobra áll. Krisztus fején a töviskoszorú, illetve a mellékalakok fejének glóriája fémből készült. Ami pedig a szoborcsoport névadója: a kereszt tetején vasrúdon egy forgó vaskakas, mely a bűnbánatra emlékeztet. Jézus mondta Péternek, hogy háromszor tagadsz meg engem, mielőtt a kakas megszólal.

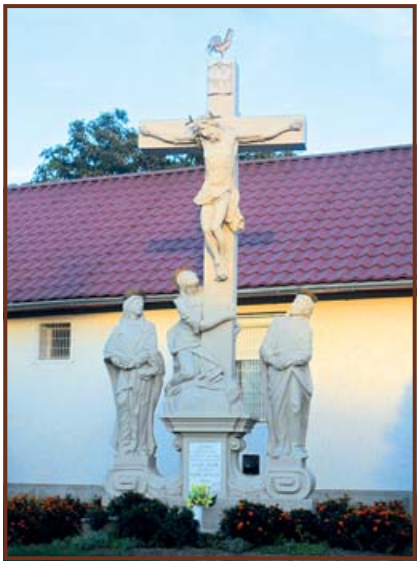

Kakasos Jézus a Háromszék korcsma előtt Jászjákóhalmán
Fotó: Nagy Dezsőné

A Kálvária egy kis dombon áll, mögötte egy kőből épült boltozatos kápolna állt Szent Kereszt felmagasztalására felszentelve. Ennek építését 1756-ban határozták el. (Valószínű, hogy a Kálvária is akkori.) Négyváltozatú orgonája volt, tetején kis fatoronyban haranggal, környékén gyerekeket temettek el. Szent Kereszt ünnepén és nagyböjtkor tartottak itt ájtatosságot. A mindenkori pap itt fogadta a Szentkútról jövő búcsúsokat, akik Dósa felől az Öregtemető előtt – a mai Kiss Ernő utcán – jöttek be a faluba a régi hagyományos gyalogos zarándoklat útvonalán. Mellette élt 1760-tól 1803-ig Draskovics Mihály remete.

E szent hely életében 1884-ben történt nagy változás. 1853-ban a kijelölt új temetőben a Szőkehalmon utolsó kívánságára eltemették elsőnek Pataky János káplánt, de a temető mai képe csak 1884-ban alakult ki. Akkor már évtizedek óta téma volt a községvezetés előtt, hogy az előbb említett kápolnával kellene valamit csinálni, mert olyan rozoga állapotban volt, hogy a teteje is beszakadt. Addig volt napirenden a kápolna ügye, míg végül azok kerültek többségbe, akik azt javasolták, hogy építsék fel az új temetőben. Így aztán elbontották, és felépítették a mai helyén, ahová magával vitte a nevét is: azóta is szeptember 14-e utáni vasárnap van a temetőkápolna búcsúja. Ott kint állítottak a kápolna elé új kálváriát, a régit pedig egy házaspár felújíttatta, és itt maradt a régi helyén. Ez a Kakasos Jézus. A ma rajta lévő márványtáblán az ő nevük – Vaskó János és Fodor Katalin – olvasható 1884-ből. A szoborcsoport talán azóta sem volt felújítva, így annyira tönkrement, hogy az eredetit már nem lehetett helyrehozni. A feszületet hátulról egy vasrúddal támasztották meg, nehogy rádőljön a mögötte lévő épületre. Mind a négy szoboralak a felismerhetetlenségig szétmállott, részben már nem is a helyén volt, hanem a kereszt mögé dőlve. A maradványokat a restaurátorok elvitték Budapestre, és ez év Pünkösdjére már ismét állt a szoborcsoport újrafaragva a környéken élők örömére. Általános vélemény, hogy jól sikerült, talán egy kicsit „karcsúbb" lett a barokk talapzat kanyarulata. Kiderült, hogy a róla hiányzó – említett – márványtábla nem veszett el, hanem a mögötte lévő Háromszék korcsmában őrizték, így az 1884-es felújítók neve is visszakerült. (A korcsma neve a tulajdonos származási helyéből származik.)

Hajdan olyan jelentős volt ez az alkotás, hogy a mai Széchenyi utca is a Kálvária út nevet viselte, és ez volt az Alvég és Felvég határa. Innét tovább – Apáti felé – pedig már nem folytatódott a belterület.

A nyertes pályázat céljának megvalósulásakor András atya már Olaszliszkán teljesített szolgálatot, a Kakasos Jézus pedig – mint a közelben lévő korábban helyreállított népi műemlék tüzelős istálló – a község legszebb történeti emlékei közé tartozik, s méltán válik egyre ismertebbé a művészetkedvelők és a vallási turizmusban résztvevők körében.

Fodor István Ferenc
helytörténeti kutató

In memoriam Márkus János (1930–2013)

Márkus János okleveles építészmérnök életének 83. évében 2013. augusztus 27-én, Cegléden elhunyt.

Márkus János

1957-től, az egyetem elvégzése után pályakezdőként a ceglédi Városi Tanács műszaki osztályán dolgozott, s annak vezetője lett, amely feladata mellett kivitelezői, tervezői és beruházói munkakörben is tevékenykedett. Később a Ceglédi Építőipari Vállalat szakipari építésvezetője volt. Hosszabb ideig az Albertirsai Építőipari Költségvetési Intézmény üzemvezetője.

Nagyobb léptékű munkássága valósulhatott meg a Cegléd és Környéke Élelmiszerkereskedelmi Vállalatnál s ennek jogutódjánál az Opál Kereskedelmi Rt.-nél, amelynek beruházási főmérnökeként ment nyugdíjba.

Szívügye volt az épített környezet, elsősorban Cegléd mezőváros építészeti öröksége. Rengeteget tett a lakóhelye építészeti, természeti értékeinek s hagyományainak megőrzéséért. Elkészítette javaslatát a városképi jelentőségű épületek önkormányzati rendeletben szabályozott védettségéről, s az ebben felsorolt épületeinken azóta is látható a „Védett épület" tábla.

Hatékony közreműködésnek köszönhetően Ceglédre került a híres pozsonyi Kossuth erkély. Aktívan tevékenykedett a városnak Nagykőrössel és Kecskeméttel való építőművészeti kapcsolatai fejlesztése érdekében.

Márkus János 1994 és 2006 között önkormányzati képviselő, valamint egyidejűleg a Városfejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság elnöke volt. A Város- és Faluvédők Szövetségének (Hungaria Nostra) 2006–2011 években választmányi tagjává választották. Egyik alapítója a Ceglédi Városvédő és Szépítő Egyesületnek, s annak 1987-től 2006-ig az elnökeként, majd tiszteletbeli elnökeként tényked ett. Az egyesületet az ő vezetése idején „Kós Károly" díjjal tüntették ki.

Műemléki munkái elismeréséért 1995-ben Miniszteri Elismerő Oklevelet, 1997-ben Podmaniczky-díjat, 1998-ban pedig Műemlékvédelemért Emlékplakettet kapott. 2011-ben a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Szenátusa aranydiploma adományozásával ismerte el értékes mérnöki tevékenységét.

Márkus Jánost augusztus 30-án a ceglédi Református Öregtemetőben helyezték örök nyugalomra.

Kőhalmi Dezső

Búcsú Gubicz István jászkapitánytól (1942–2013)

Elment csendben, és visszavonhatatlanul a jászok hetedik kapitánya, Gubicz István. Sokáig harcolt a gyilkos kórral, bizakodott és gyűjtötte az erőt, de végül mégis kegyetlenül legyőzte őt.

Családtagjai, barátai, ismerősei, a jász-, nagykun- és kiskunkapitányok és kapitánynék szeptember 6-án (pénteken) vettek tőle végső búcsút a jászladányi római katolikus templomban, ahol a lelki üdvéért Kovács Tamás Atya mondott engesztelő gyászmisét.

A település nevében Drávucz Katalin polgármester asszony köszönt el a kiváló férfiútól, a Jászkun Kapitányi Tanács képviseletében pedig Gubicz András emeritus jászkapitány búcsúzott el kapitánytársuktól.

Gubicz István Jászladányon született 1942-ben régi iparos és tisztviselő családban. Szülőfalujában járt általános iskolába, majd Budapesten érettségizett és szerzett építőipari technikusi végzettséget. 1961-ben visszakerült Jászladányra, és előbb a Vegyesipari Szövetkezetben, majd pedig a mezőgazdasági szövetkezetben dolgozott.

1962-től 1985-ig számos családi ház és községi beruházás valósult meg az ő irányításával. Nyugdíjazásáig a Jászföld Rt.-ben dolgozott, mint beruházó.

Mindig közösségi ember volt, szerette szülőfaluját, és lehetőségei szerint mindent meg is tett érte.

Aktív tagja volt a jászladányi labdarúgó csapatnak, majd szakosztályvezetőként, később sportköri elnökként segítette a fiatalokat, s fogta össze a csapatot. 2004-ben a X. Jász Világtalálkozón közös akarattal a jászok kapitányának választották.

Rendkívül büszke volt erre a címre, és vállalt feladatának megfelelően mindent megtett a jász hagyományok megismeréséért, népszerűsítéséért.

Feleségével együtt fáradhatatlanul dolgozott a hagyományőrzésért nemcsak regnálása idején, de azt követően emeritus kapitányként is.

Köztiszteletnek örvendett a településen, kitartó munkáját, fáradozásait 2011-ben *Jászladány Díszpolgára* címmel ismerték el.

S aztán egyszer csak váratlanul vége szakadt mindennek.

A sors másfelé fordította élete szekerét, s hetven földi évét maga mögött hagyva, elment az égi világba.

Gubicz István

Elment…, de mégis velünk maradt a gondolatainkban és a szívünkben.

Kedves Kapitány Úr! Kedves István! Isten áldjon, s találjon a lelked örök megnyugvást!

Hortiné dr. Bathó Edit,
a Jász Múzeum igazgatója

Egy méltóságteljes emlékezés margójára…

A Szent István napi ünnepség Jászfényszarun régi hagyomány szerint az ünnepet megelőző napon kerül megtartásra. A 2013. évi ünnepség jelentősége több szempontból is kiemelkedett az előző évektől, mivel várossá válásunk huszadik évfordulójának kiemelt programja is ehhez a naphoz kapcsolódott, másrészt a Szabadság tér jelentősebb beruházásainak átadását is ekkora időzítettük.

Így a pedagógus ház helyén épült üzletházat, a Privát diszkontot, a Régi Kaszinó Vendéglőt, a Városgondnokságot, a Városházát, a Rimóczi kastély multifunkciós közösségi udvarát, a rendezvény teret a zenepavilonnal, a környező megszépült parkokat, a szökőkutat, a felújított Szentcsalád és Szentháromság szobrokat, valamint az I. világháborús emlékművet. A Városháza bemutatásánál Sári Ferenc Pusztamonostor polgármestere átadta a település önkormányzatának ajándékát, az új városháza épületét ábrázoló olajfestményt.

Városnéző séta Bolla János jászkapitány vezetésével *Fotó: Pál Alíz*

A nap jelentőségét az is emelte, hogy Árpád-házi IV. Béla király – második honalapítónak, a kunok, jászok betelepítőjének – szobor avatására is ekkor került sor.

A vendégek és a város aparaja nagyja a Petőfi Sándor Művelődési Ház és Könyvtár előtti parkban gyülekezett, és pontban fél 4 órakor elindult a tömeg városnéző sétára a Szabadság úton a főtér felé. A sokaság élén Ördög János és felesége lóháton, őt követve a Bolla János jászkapitány vezette vendégkoszorú, és a helybeliek nagy létszáma.

A menethez a vonulás során egyre többen csatlakoztak. A 2009-ben beadott Funkcióbővítő és város rehabilitációs uniós pályázat 1,2 milliárd értékű beruházással megvalósult projekt elemeknél, egy-egy önkormányzati képviselő mutatta be az új építményt a megjelenteknek.

Lovászné Török Magdolna bemutatja az új üzletházat *Fotó: Pál Alíz*

A díszünnepség a Rimóczi kastély mellett kiépült parknál folytatódott, a több száz résztvevő a lezárt útszakaszon, és a templomkertben helyezkedett el. A rendezvény háziasszonya Cserháti Ágnes műsorvezető és kommunikációs tanácsadó volt, aki az ünnepséget méltóképpen vezényelte le. Elsőnek Győriné dr. Czeglédi Márta polgármester asszony szólt a jelenlévőkhöz, majd a térség országgyűlési képviselője, Jászberény polgármestere, dr. Szabó Tamás méltatta a település, és az itt lakók által elért eredményeket.

Szabóné Dávid Erika jászasszony a termelők nevében átadta az új kenyeret.

A rendezvény fővédnöke dr. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter hivatalos elfoglaltsága miatt, a köszöntő levelét Pócs János országgyűlési képviselő, Jászapáti polgármestere olvasta fel. Őt dr. Kállai Mária kormánymegbízott köszöntője, majd dr. Lengyel Györgyi közigazgatási államtitkár ünnepi beszéde követte, aki hangsúlyozta, hogy a városban megvalósult projektekkel hazánk is gyarapodott, és ezen beruházásokkal az itt lévők életminősége is nagyban javult. Dr. Facskó István, a Samsung magyarországi elnöke, Jászfényszaru

díszpolgára a 20 éves születésnap kapcsán a Samsung ajándékát, egy herendi vázát adott át a polgármesternek.

Prókay Gábor művészettörténész szólt a IV. Béla királyt ábrázoló műalkotásról, és alkotójáról Györfi Sándor Munkácsy és Szervatius díjas szobrászról, majd a város jelenlévő díszpolgára, és a polgármestere leleplezte az alkotást.

Az alsó harmadban négy vízszintes sorban Jászfényszaruval kapcsolatos történelmi korokat idéző esemény, és évszám olvasható.

A szép érem aranyozott, ezüstözött bronz változata az ünnepség során a polgármestertől, és dr. Voller Erika jegyző asszonytól a városfejlesztéséért sokat tevő, kiemelkedő munkát végző polgároknak, vendégeknek került átadásra.

Az ünnepség résztvevői a főtér árnyas fái alatt ***Fotó: Pál Alíz***

A Jászságban egyedülálló – IV. Bélát ábrázoló – szobrot a jelenlévők nagy tetszéssel fogadták, melyet Kiss Gábor érdemes esperes, plébános, érseki tanácsos szentelt fel.

Az erre az alkalomra kiadott IV. Béla király emlékérem tervezője, és a gipszmintájának elkészítője Szabó Imrefia Béla éremszobrász, Jászfényszaru díszpolgára volt. A 42,5 mm-es átmérőjű érem Szabó Géza ötvös mester Szegedi éremverdéjében készült. Az érem főoldalán mérműves ablakkeretben trónoló király hatalmi jelvényekkel, tőle jobbra a címerpajzs, a király fejénél két oldalt a felirat *Rex Bela quartus,* a köríven sírfelirat olvasható.

Az érem hátlapján a felső harmadában íves szalagon Jászfényszaru Város, a szóközben viaszpecsétként a település címere látható, a középső harmadban a megújult városháza épület együttese.

Lengyel testvérvárosunk, Zakliczyn polgármestere, Jerzy Soska is köszöntötte a jászfényszaruiakat, és gratulált az elért eredményekhez.

Az ünnepség menetét egy-egy ének, vers gazdagította. Láthattuk és hallhattuk Csomor Csilla színművészt, Kovács Tímea, és Berzéné Magyar Krisztina versmondókat. Nagy Judit és Szabó Krisztina énekművészeket, Tóth Juliannát és a Városi énekkart Keresztesi József vezetésével, valamint az Iglice Gyermek Néptáncegyüttes fergeteges műsorát. A főtéri ünnepség a Himnusszal indult és a Szózattal zárult.

Ezt követően a program több helyszínen folytatódott. A Régi Kaszinó Étterem melletti szabadtéren a *Jászfényszarui ízek fesztiválja* keretében mindenki kóstolhatta a finomabbnál finomabb, helyi jellegű étkeket, melyhez a zenét Jáger János és barátai szolgáltatták.

Az új zenepavilonnál népszerű zenés programok szórakoztatták a nagyérdemű közönséget, többek között a Ten-b Singers Énekegyüttes.

A Városháza dísztermében helyi kitüntetések, és elismerések átadására került sor. Ez alkalommal tizenegy személy munkáját ismerte el a város.

Jászfényszaruért kitüntető emlékéremben részesültek: Morvai Ferenc, Morvainé Palócz Éva, Nádudvari László, Nádudvariné Jáger Judit, Sándor Sándor és Sándorné Tóth Éva. Jászfényszarun a Köz szolgálatáért díjban részesültek: Harmath József, Harmathné Boros Mária, Jáger Sándorné és Molnár Ferencné. Tárgyjutalmat Gáspár Imre kapott.

Két kiállítás is gazdagította a rendezvényt, így az üzletházban a városközpont megújításának folyamatáról volt látható fotó kiállítás, melyet Farkas Kristóf Vince állított össze. A Régi Kaszinó Étteremben a Petőfi Sándor Művelődési Ház és Könyvtár „20 éves a város" című kiállítása az elmúlt időszak legsikeresebb fotóin mutatta be a települést, amelynek anyagát Harmathné Boros Mária állította össze.

A városbemutatón Menyhárth Éva, és Kovács Dávid kisfilmje is folyamatosan látható volt a nagyméretű kivetítőn. Este fél 9 órakor az ünnepség műsorrészének fénypontjaként a Szolnoki Szimfonikus Zenekar Cinemagic – Mozivarázs című vetítéssel színesített nagyzenekari koncert keretében népszerű filmzenék csendültek fel. Közreműködtek: Nagy Judit, és Szabó Krisztina énekművészek.

A Szimfonikus Zenekar záró akkordjait rögtön követte a 10 perces tűzijáték. A folyamatosan növekvő létszám ekkorra már meghaladta a 2000 főt is.

Egy szép, belsőséges, sokszínű és színvonalas ünnepséggel emlékeztünk a várossá válás huszadik évfordulójára. Megszépült a városközpont, és maradandó értékeket hoztunk létra az utánunk jövő nemzedékeknek. Köszönet mindazoknak, aki részesei voltak e munkának, köszönet a segítőknek, köszönet a résztvevőknek.

Tóth Tibor, a FÉBE elnöke

KÉPES RIPORT
Jászfényszaru várossá avatásának húsz éves jubileumáról

IV. Béla magyar király bronz szobra a Lehel-kürttel Jászfényszaru főterén
Györfi Sándor szobrászművész alkotása *Fotó: Farkas Kristóf Vince*

Györfi Sándor szobrászművész
és Prókai Gábor művészettörténész *Fotó: Pál Alíz*

Nagy Judit és Szabó Krisztina énekművészek *Fotó: Pál Alíz*

Dr. Szabó Tamás országgyűlési képviselő, Jászberény polgármestere
Fotó: Pál Alíz

Pócs János országgyűlési képviselő, Jászapáti polgármestere
Fotó: Pál Alíz

Dr. Kállai Mária kormánymegbízott
Fotó: Pál Alíz

Dr. Lengyel Györgyi közigazgatási államtitkár
Fotó: Pál Alíz

Cserháti Ágnes műsorvezető
Fotó: Pál Alíz

Kovács Tímea drámapedagógus
Fotó: Pál Alíz

Az Iglice Gyermek Néptáncegyüttes *Fotó: Pál Alíz*

Jászfényszaru új és régi Városházája a felújítás után *Fotó: Pál Alíz*

A Városgondnokság új épülete *Fotó: Pál Alíz*

A tápiószelei vérbükk

Él egy furcsa tévhit az emberekben, ami szinte már babonának is mondható. Úgy tartják, hogy a bükkfa hegyvidéki növény, máshová nem nagyon való. A Mátrában a lucfenyők öve alatt, 700 m körüli magasságban van a helye, ahol sok esőt kap, és a Bükk hegységben is, ami róla kapta a nevét, a felsőbb régiókban láthatjuk hatalmas kiterjedésű erdőségeit. Tartják is magukat ehhez az emberek, és az Alföldön temérdek hársat, kőrist és mást ültetnek az utcákra, de a nálunk őshonos fafajok legszebbikét, a bükköt szinte sehol nem lehet látni.

Bükkfa óriás Tápiószelén
Fotó: M. T.

Tőlünk nyugatabbra azért előfordul, a városok nagyobb terein, kastélyparkokban nem ritkán központi szerepet tölt be. Nem árt tudni, hogy akár 350 éves kort is megérhet, és egy ilyen matuzsálemi példány bizony hasonlóan fenséges látványt nyújt, mint egy cédrus Angliában. Októberben, mikor a délutáni napfény rásüt sárguló leveleire, különleges hangulatot áraszt.

Szerencsére mindig voltak olyan emberek, akik a megszokottól eltérő, újszerű dolgokon törték a fejüket, és bátran mertek kísérletezni, még ha a többiek néha meg is botránkoztak rajtuk. Ilyen eset történhetett valamikor Tápiószelén is, Pest megye délkeleti részén. Nem túl nagy település, de láthatunk itt Makovecz Imre tervezte iskolát és kultúrházat, és az igen érdekes Blaskovich Múzeumot, benne sok vadászati és más kuriózummal. A község déli részén, a főút mellett van a Népkert, ahová a mi utunk vezet. A kapun belépve jó 200 éves korú tölgyek mellett haladunk. Már ez is szép eredmény, mert errefelé sovány, homokos talajjal küszködnek az emberek, és a csapadék is elég kevés. Ilyen helyre a legtöbben akácot ültetnének. Balra egy lejtős részhez érünk, és alig akarunk hinni a szemünknek.

A bükkfa hatalmas gyökerei ***Fotó: M. T.***

Az égigérő fatörzsek ***Fotó: M. T.***

Egy óriási bükkfa hatalmas, szétterülő gyökerei látszanak ki a talajból. Némelyik olyan, mintha egy kisebbfajta ágy feküdne ott. A törzse még a tölgyekén is túltesz, kerülete majdnem 5 méteres. Ebből nőtt ki a négy főága, amelyek egyenként is olyan vastagok, hogy sok más fa megirigyelhetné. A lombja kihajtás után több hónapig szép pirosas bordó, erről kapta a vérbükk nevet.

Bizony az Alföldön még talán fele ilyen vastag törzsű bükköt is alig látni, főleg ilyen gyenge és száraz talajon. Úgy látszik, annak idején volt egy ember, aki tudta, hogy a fák néha meglepő módon képesek alkalmazkodni nehéznek tűnő körülményekhez is, és megtette az első lépést egy olyan fa ültetésével, amit oda talán ezer emberből csak egy helyeselt volna. Bebizonyította hát, hogy a régóta berögződött tanítás néha téves is lehet, és bátran próbálkozhatunk máshol is új fafajok telepítésével. Vegyünk példát róla, és tegyük mi is sokszínűbbé környezetünket új és érdekes növényekkel, akár bükkfa ültetésével is, amelynek ma már nemcsak bordó, hanem sárgás levélszínű, és oszlopos alakú, vagy csüngő ágú változatát is be lehet szerezni. Most rajtunk a sor, hogy hosszú életű, változatos fákból szép parkokat létesítsünk magunknak és utódainknak, hiszen a tápiószelei vérbükk matuzsálem is főleg nekünk, az utókornak bontakoztatta ki igazán festői szépségét.

Mizsei Tibor, a jászberényi Biológia Szakkör vezetője

KÉPES RIPORT
Bene Sándor nagykunkapitány és Lajtos Katalin esküvőjéről

A 21. századi kunkapitányok egyik legfiatalabbika, Bene Sándor is végre megtalálta élete párját Lajtos Katalin kisasszony személyében, akivel Szent Mihály havának 7. napján Karcagon örök hűséget esküdtek egymásnak. A menyasszony kikérése, elbúcsúztatása, az esküvői menet a vőfély irányításával a régi hagyományok szerint zajlott, és külön látványossága volt, hogy a fiatal pár lóháton, huszárok, fogatok, lovaskocsik kíséretében vonult a Városházához, majd pedig az Isten házához. A fényes esküvőn részt vett számos jász- és kunkapitány, valamint kapitányné is, akik a Jászkun Kapitányok protokoll szabályzata szerint ünnepi viseletben díszsorfalat álltak az ifjú párnak. Isten éltesse a Kapitány Urat és a Kapitányné Asszonyt, és adjon nekik sok örömet, boldogságot elkövetkezendő életükben!

Séllei Zsolt fotói által megjelenítjük az esküvő és a lakodalom néhány szép pillanatát.

A vőlegény, a vőfély és a vendégsereg lóháton érkeznek a mennyasszonyos házhoz

A jász- és kunkapitányok, kapitánynék díszsorfala között vonult az ifjú pár a Városházára

A vőlegény és a menyasszony lóháton

Bene Sándor és Lajtos Katalin

A lakodalmi torta közös felvágása

Az új pár nagykun viseletben

A Móra Ferenc-díjas múzeumigazgató

Dr. Horváth László Csaba a szerencse kegyeltje, hiszen azt csinálta, csinálja, amit tanult, amihez ért, s amit szeret. Igaz, az utóbbi 10 esztendőben olyan feladatokat is meg kellett oldania, amelyekre nem igazán vágyott, de az összképen ez nem változtat. Augusztus 20-án Móra Ferenc-díjjal tüntették ki. A szolnoki múzeumigazgató örömmel beszélt pályájáról.

– Gyöngyösön születtem 1965-ben, az egri tanárképzőt végeztem magyar-történelem szakon, majd az ELTE bölcsészkarán folytattam tanulmányaimat. Szerencsés volt pályakezdésem, hiszen szülővárosomban 1988-ban kaptam történészi állást.

A Mátra Múzeumban – mely alapvetően természettudományi jellegű – történészi munkára korábban nem volt nagy igény, így számomra ez nagy lehetőséget jelentett. Nagyon jól éreztem itt magam, a szakma alapjait itt ismertem meg, a múzeum iránti szeretet is itt gyökerezett meg bennem. Végeztem tudományos kutatásokat, könyveim, számos publikációm jelent meg.

– Hamarosan azonban egy kismúzeum igazgatói posztján találkozhattunk Önnel.

– Még 1993-ban – a terv szerint átmeneti jelleggel – kineveztek a hatvani Hatvany Lajos Múzeum élére igazgatónak. Nagynevű, patinás intézmény a hatvani, jeles elődeim voltak, de szinte egyszemélyes volt ez a múzeum, meglehetősen sanyarú körülmények között. A megyei múzeumi szervezeten belül sikerült elérni, hogy több szakterületet megerősíthettünk. A muzeológiai szakterületek ellátására, művelésére törekedtem, hiszen a kis múzeumoknak óriási szerepük van múltunk, egy település, egy szakma értékeinek, hagyományainak feltárásában és közreadásában. Békés, sok eredménnyel járó korszak volt, amit Hatvanban tölthettem. Ha elterveztem, hogy pl. évkönyvet indítunk, azt meg is lehetett valósítani. Aztán nagyot változott a világ, a Bokros-csomag valóra váltása létszámleépítéseket, anyagi megszorításokat hozott, így a múzeumok, s főként a vidéki kis múzeumok, egyre nehezebb körülmények közé kényszerültek.

– Ön hamarosan egy nagy, megyei intézmény vezetését vállalta el Jász-Nagykun-Szolnok megyében. Ez hogyan történt?

– Érdekes a történet, engem oda meghívtak, felkértek arra, hogy pályázzam meg az igazgatói posztot. Ez 2001-ben történt, akkor már egy éve üres volt az igazgatói szék. Volt átmenetileg ún. önkormányzati biztos, akinek a mandátumát meg-meghosszabbították. Végül az én pályázatom meggyőzte a döntéshozókat, így 2002-től megyei igazgató lehettem Szolnokon. Szakmai kapcsolatok révén persze volt ismeretségünk. A régészet terén az ún. hatvani kultúra, a bronzkori ember leleteinek feltárása kapcsán is, de Szabó László, Szabó István, Egri Mária révén egy legendás korszak nagyjaival voltam kapcsolatban. Nagy Molnár Miklós, a karcagi múzeum igazgatója földim is, de a jászberényi Jász Múzeum sem volt ismeretlen számomra.

Dr. Horváth László Csaba
Fotó: Kozma Károly

– Picit ugorjunk még vissza Gyöngyösre. Azokban az években sokat publikált. Gyöngyös város történetének meghatározó korszakairól, az ott élők tevékenységéről számos könyve jelent meg.

– Pontos számot nem is tudok, de évente jelent meg könyvem, s rengeteg tanulmány látott napvilágot. Nagyon színes a paletta. A feleségem egyszer megjegyezte, hogy szakácskönyvet még miért nem írtam, ugyanis útikönyvtől, a Mátraalja borút-kalauzán át, egy-egy kis település – pl. Vámosgyörk, Gyöngyöspata – monográfiájáig sok mindent írtam. Szerkesztettem a jelenleg szünetelő Mátrai Tanulmányok kiadványait, s mellette fotóalbumokat, képeslapos kiadványt is. Foglalkoztam vallástörténettel, a doktori disszertációmat is e témában írtam. A gyöngyösi zsidóság igen jelentős volt, a lakosság 12–15%-a volt zsidó a 20. század elején. Magam is meglepődtem, mikor történetüket kutattam, hogy a város társadalmából szinte egy tollvonással tűntek el, még egy névlista sem maradt róluk. Gyöngyösre szinte alig jöttek vissza. A hitközség is megszűnt, a zsinagógákat eladták a hatvanas években, s ez végleg megpecsételte a sorsukat.

Ez a könyv nagy adósság is volt Gyöngyös helytörténete szempontjából. Jelentős kutatási területem volt történészként a paraszti migráció témája, a summás járás, melyek aztán az amerikás kivándorlásba torkollottak. Foglalkoztam a lengyel menekültek történetével is, hiszen a gyöngyösi Orczy-kastélyban sokáig ők laktak, mígnem aztán könyvtárként, és múzeumként át nem lényegült a kultúra szolgálatára.

– Aki kötetek szerzőjeként ennyire termékeny volt, annak nem lehetett könnyű a kutatásokat feladni megyei igazgatóként.

– Ó, most is termékeny vagyok, mint szerző, de apró tárcaműfajban, mint megnyitó beszéd, könyvekhez előszó, ünnepi köszöntők, nyugdíjas búcsúztatás és sajnos egyre többször temetőben elmondott monológok terén. Szomorú, de ez a valóság. Vágytam rá, de nem sikerült megoldani, hogy hetente egy napot kutatással tölthessek. Rá kellett jönnöm, hogy nem lehet egyiket sem, sem a történészit, sem az igazgatóit csak egy kicsit csinálni. Azonban megyei igazgatóként is voltak sikerélményeim. Büszke vagyok rá, hogy viszonylag egységesen fejlődtek a tagintézmények. Minden múzeumunk megújult, akadálymentesen a számítástechnikai eszközök, digitális lehetőségek is teret nyertek. A tagmúzeumok jó állapotban kerültek az új fenntartóhoz. A kiadványozás is fontos volt, például a TISICUM évkönyvként folyamatosan megjelent. A szolnoki Damjanich János Múzeummal egyedülálló módon, kétszer is elnyertük az ÉV Múzeuma Díjat, korszerű raktárbázissal, több múzeumi nívódíjjal és elismert múzeumpedagógiai központtal rendelkezünk jelenleg. Azaz, a megyei muzeológiai munka fejlődött, szélesebb körű lett az elmúlt 10 esztendő során.

A kulturális igazgatásban és a finanszírozásban óriási változások következtek ebben az időszakban. A pénzforrások előteremtése a szakmai tevékenységekre hatalmas munkával jár. Egy-egy pályázat elkészítése sokszor félévig is eltart, de nem biztos az, hogy nyerünk, és meg is valósíthatjuk. Gyakran érzem, hogy nagyon sokat dolgozunk, de eredménye nem igazán ad sikerélményt.

– A Móra Ferenc-díj azonban ezen erőfeszítések elismerése is.

– Bizonyára sokan tudják, hogy a múzeumok működtetésében, a szakmai munkában is óriási változások, egy lejtmenet indult el már 1997–98-tól. A költségeket, de a létszámot is lefaragták, minden évben volt megszorítás, és az elvárások egyre növekedtek. Az utóbbi 1,5 évről most nem is beszélek. Ennek ellenére mi itt Jász-Nagykun-Szolnok megyében a béke szigete voltunk. Jó kollektíva volt és van, így könnyű itt igazgatónak lenni. Az igazgató kitüntetése pedig mindig a kollektívát fémjelzi.

– A változások és megszorítások ellenére nagyon sok rendezvény történik a múzeumban, a közönség szívesen látogatja azokat. Mondhatni pezseg az élet Szolnokon is.

– Valóban ez így van, nincs olyan hétvége, hogy ne lenne valamilyen múzeumpedagógiai esemény. Most ez a terület a hangsúlyos, melyekre a sok pályázatot írjuk, készítjük. Bábozunk, agyagozunk, a tiszavirágot kémleljük, de egyre kevesebben vagyunk ezekre a feladatokra. A kihívásoknak szeretnénk megfelelni, azonban most egy valóban új korszak kezdődött el, ezért a múzeumi világot újra kell definiálni.

– Ezt hogyan értsem?

– Néhány hónapja új struktúrában dolgozunk, új feladatokkal. A megyei szervezet megszűnt, én már „csak" a Damjanich Múzeum igazgatója vagyok, és Szolnok város önkormányzata a fenntartónk. Szolnok becsületesen fogadott, illetve visszafogadott minket, s anyagi helyzete függvényében még erőn felül is támogat. Erre az évre ezt mondhatom. Vannak azonban megyei hatókörű szakfeladataink. Ilyen a régészet, a restaurátori és a múzeumpedagógiai munka. Működésünk jelentős részét a megyei hatókörrel járó feladatokra a kormányzat biztosítja (kb. 50–60%), a fennmaradó részt kell a város támogatásából és saját bevételekből fedezni.

Tehát több forrásból táplálkozunk, de ez még nem egy bejáratott dolog. Szóval az igazi kihívások még ezután jönnek, én úgy érzem.

Kiss Erika újságíró

MEGJELENT: Tóth Péter tanulmánykönyve

Ez évben is több értékes kiadvánnyal bővült a Jászság honismeret irodalma. Közülük a történészek mellett az átlagemberek számára is komoly érdeklődésre tarthat számot Tóth Péternek, a Miskolci Egyetem docensének és neves középkorászának a Jászság, illetve a jászok középkori történetével kapcsolatos munkája.

A Jászárokszállásról elszármazott kutató az elmúlt évtizedekben a Borsod megyére vonatkozó tanulmányai mellett főleg különféle latin nyelvű középkori források fordításával, publikálásával vált ismertté. Így egyebek mellett számos vármegyénk 16–17. századi jegyzőkönyveinek kiadása fűződik a nevéhez. Egyetemi feladatai mellett máig több kutatói programban érintett, így egyebek mellett Rómában, a Vatikáni Levéltár magyar vonatkozású anyagaiban is kutatott.

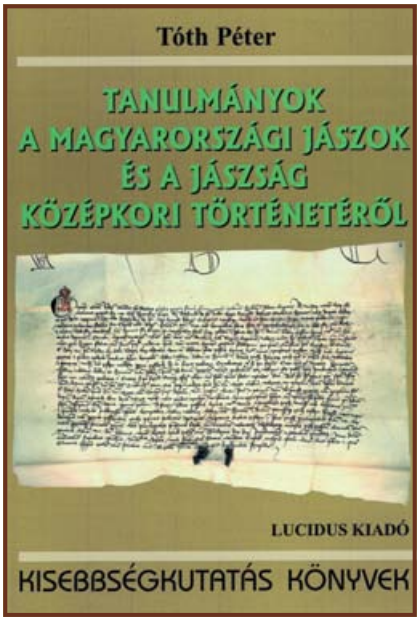

A most megjelent kötet a szerzőnek a Mohács előtti Jászság, és a jászok 13–16. századi történetével kapcsolatos tanulmányait, illetve hosszabb-rövidebb cikkeit, forrásközléseit gyűjti egybe. Ezek eredetileg többnyire nehezen megszerezhető hazai konferencia kötetekben, míg a rövidebbek leginkább a Redemptio c. folyóirat egyes régebbi számaiban jelentek meg. Zömük az elmúlt tíz esztendőben íródott, a szerző által szigorúan ellenőrzött korabeli elsődleges források, az önállóan fordított, illetve sokszor újra lefordított oklevelek, és azok különböző változatai (variánsai) felhasználásával. A kötet első felében közölt kilenc nagyobb terjedelmű tanulmány részletesen tárgyalja a jászok betelepülését, és a Jászság középkori településeinek történetét.

Egyebek mellett sorra veszi Jászberény és környéke topográfiai és birtoklástörténeti adatait, a Jászságon kívül élő jászok történetét, a kiváltságok fejlődését, a jászsági területeken kibontakozó városfejlődés sajátosságait, az igazgatási és az önkormányzati rendszer kialakulását és fejlődését, a helyi társadalmi elitet alkotó főbb szálláskapitányi családok történetét, valamint a nők helyzetének sajátosságait a Magyar Királyság életébe gyorsan beilleszkedő középkori jászok társadalmában. A rövidebb írások, forrásközlések között további hét rövidebb cikket, tanulmányt találunk, nem kevésbé fontos témákról. Ezekből megismerhetünk a birtoklás középkori jász módjával, a jászok szerepével a magyar királyok 15. századi hadjárataiban, az ágói kapitányság és Jászfelsőszentgyörgy eladományozásának történetével, a Luxemburgi Zsigmond király 1433-as római látogatása kapcsán a Vatikáni Levéltárban megmaradt jász kérelmekkel, a négyszállási Kompolth kapitányi család és Kürt birtok (a mai Pusztakürt) történetéhez kapcsolódó forrásokkal, illetve a Jászság történetével kapcsolatban több korábban ismeretlen, vagy kiadatlan oklevélről is. A jászsági helytörténeti kutatók bizonnyal a 14–16. századi szálláskapitányi családokat, és leszármazásukat bemutató részeknek örülnek a legjobban, amelyek sok esetben egyeznek maguknak az egyes szállásoknak (településeknek) a történetével is. Ugyanakkor a szerzőnek az egyes részletkérdések vizsgálata kapcsán megfogalmazott számos megállapítása szemléletmódjában, felfogásában és megfogalmazásában is alapvetően új, illetve újszerű. Ezek közül az alábbiakban – a teljesség igénye nélkül – csak néhányat sorolunk fel.

A szerző úgy véli, a Jászság területe (vagy annak nagyobbik része) csak a 14. század második harmadára vált királyi birtokká, és a jászok (tömegesebb) betelepülése csak ezután kezdődhetett meg. (E tekintetben különösen a jászberényi határ kapcsán tett megállapítások elgondolkodtatóak.) A Jászság középkor végi településszerkezetének kialakulását egy hosszabb folyamat eredményének tartja, amelynek oka, az ekkori jász expanzió a jász kapitányi családok terjeszkedési törekvéseiben rejlett, és így sok tekintetben eltért a Kunságban megfigyelhető folyamatoktól. A jászok itteni betelepedése a 14. század közepén, vagy valamivel ez előtt történhetett, és első lépésben a mai Jászság északi részének területét érinthette. Egy-egy szállás területét egy-egy nagycsalád és annak távolabbi rokonsága kapta meg, azaz nem nagyobb tömegek, hanem inkább kisebb csoportok. Az Árokszállás és Négyszállás körüli jászok hosszú évtizedekig elkülönülni látszottak az Apáti és Kisér környékiektől.

Tóth Péter rendkívül közérthető stílusban íródott munkája az elkövetkező években-évtizedekben az egyik leggyakrabban forgatott, középkori jászokkal kapcsolatos kiadvány lesz, amelyet szakmai vitákban is sokat fognak idézni. Már csak ezért is ajánlható mindenki számára …

Dr. Bagi Gábor muzeológus

Emlékeink sublótjából – Kocséron történt 1944 őszén

Amikor megpróbáltam, már késő volt. Korábban kellett volna magnóra venni. Édesapám ugyanis épp a rendszerváltozás esztendejében, kilencvenkét évesen hirtelen kezdett egyre roszszabbul lenni, s a hangrögzítőn máig megmaradt emlékezése nem más, mint egy halálosan beteg ember kapkodó, hiányos mondatainak füzére. Még jó – milyen furcsa itt ez a beszédfordulat –, hogy az eseményeknek magam is szemtanúja, sőt részben elszenvedője voltam gyerekfejjel. Így saját élményeimet is hozzáadhatom édesapám történetéhez. A főszereplő azonban mégiscsak édesapám volt. Ami vele akkor Kocséron történt, később sokszor elmesélte ugyan, de én, – aki addigra már százszámra vettem föl magnetofonra paraszti igaz történeteket – gondolni sem mertem arra, hogy nemcsak a mások élményei számítanak kordokumentumnak, hanem a családunké is.

Hogy megadjam a módját, egy kicsivel korábbról kell kezdenem. Családunk (édesapám, édesanyám, Fejér nagyapám meg én, az újszülött) a gazdasági válság idején, 1932-ben költöztünk Apátiról a vadidegen Kécskére, ami szülőfalumtól vagy száz kilométerre található a Tisza partján. Kécske tulajdonképpen két falu. A nagyobbiknak, az akkor 11-ezres lélekszámmal, palócosan beszélő, pápista, viszonylag szegény, homoki szőlőtermelő Újkécskének csak annyi köze van a jászokhoz, hogy lakóinak egy része Jászfényszaruból települt ide a 18. században. (Megjegyzem, a kiskunnak nevezett, mégis katolikus Félegyháza, de még a közeli Alpár is őriz jász hatásokat.) Az ősibb, de jóval kisebb, már akkor egykéző – Móricz által „boldog falunak" titulált – Ókécske viszont „vacer" volt (tehát református: svájcer) í-ző dialektust beszélő gazdag paraszti lakossággal. Ha Kécske vadidegennek is tetszett nekünk, a három óra járásra lévő Kocsér meg tele volt rokonokkal. Lévén a 19. század végén alakult település egykor Apáti pusztája.

1944. október közepén érte el a front a Tisza vonalát. A túlsó parton – Inokánál, Kürtnél – a Tudor Vladimirescu román hadosztály készült az átkelésre, minket meg a napokkal korábban Varsó alól hazarendelt, igen lelkes, elit alakulatnak számító I. magyar huszárhadosztály gyalogosként küzdő egységei védtek némi német gránátos és páncélos támogatással. Talán éppen 23-án a románok mégis kierőszakolták az átkelést, s egy teljes napra megszállták a falut. Be is mutatkoztak. Tobzódtak a borban, a fosztogatásban, lányok, asszonyok tucatjait becstelenítették meg. Szexuális barbarizmusuk az oroszokén is túltett. Akadt olyan román katona, akit a huszárok egy szerencsétlen asszonyról húztak le. Mondanom sem kell, egy percig sem ette ezután a hadifogság keserű kenyerét. Ott nyomban agyonlőtték. Aztán egy kisebb magyar tüzérségi előkészítés után egy fergeteges huszárrohammal (persze nem lovas roham volt ez) kiűzték a románokat. Számunkra ez volt a felszabadulás. Süteménnyel, borral futottunk ki az utcákra, s kínáltuk a várva várt, izzadt, sáros, véres, magyar és német katonákat.

Nem tartott soká az örömünk. A túlsó partról olyan pokoli tüzet zúdítottak a falura, hogy újból a szomszéd Dankó bácsiék pincéjébe kellett átszaladnunk, ahol a többi szomszéd is menedéket keresett. Mindegyikünk fogta a maga batyuját, s az égszakasztó vijjogás, dörgés közepette rohantunk át az Andrássy utcán. Mire a pince szájához értem, egy hatalmas csattanás után a légnyomás kis híján letaszított a lépcsőn. Már együtt voltunk édesanyámmal és öcsémmel, de apuka még hiányzott. Mindenki hallgatott, némán imádkozott, a talaj – mint a katonadal mondja – dajkálva ringott a lábunk alatt, s az infernális aknatűzben vártuk, hogy közénk vágódik a legközelebbi tízcentiméteres. És ekkor falfehéren megjelent édesapám a hátán a legnagyobb batyuval, s lerogyott a hordók előtti padra. A hamvas, amibe a batyu volt csomagolva csupa lyuk volt. Tűzforró szilánk darabok potyogtak ki belőle. Istentelenül megcsapott a villanyvezeték! – mondta édesapám. Édesanyám lázasan kezdte lefejteni róla a nagykabátot, a zakót, az inget. Azok is tele voltak apró szilánkokkal, az ing alatt, édesapám vállán két véres seb lett látható, bennük szinte kitapinthatóan türemlettek ki a szilánkok. Víz nem volt a pincében, borral mosták le, most már a szomszédok is elsősegélyt nyújtva, édesanyám meg a kombinéjából tépett le egy csíkot, s bekötötték a sebet. Az volt a szerencséje, hogy az akna, ami tőle 4–5 méterre robbant, magasabban csapódott be a szomszédos Oppeneheim ház tövében.

Még a következő hajnalon Dankó bácsi lovas szekerén elkocsikáztunk a Ökörhajtó út melletti tanyájukra. A Pejcsik-csatornánál, a Kőrösi hídat egy magyar Pak 40-es páncéltörő őrizte, mellette csak őrszem támaszkodott a löveg kettős pajzsára, a kezelőszemélyzet a tereptarka sátrakban aludt. A szürkületben csak néha röppent az égre egy-két világító gyertya, majd két német Pz IV-es harckocsi csörömpölt el mellettünk a Tisza felé tartva a makadámos Kőrösi úton. (Mint tizennégy éves ifjú levente nagyon jól ismertem a kor harceszközeit.) A tanyán egy német elsősegélyhely működött. A közeli akácosban magyar ködvető üteg lövegei hallgattak. A szanitécek népi németek (nyilván cipszerek) lehettek, mert gyakran szlovákul beszéltek. Ide hordták az első vonalban megsebesült katonákat. Egy halottfehér arcú véres német katonát épp mellettem tettek le hordágyastul a vöröskeresztes autóból. Én meg büszkén mosolyogtam, mert egy gazdátlan rohamsisakot húztam a fejembe, s azt hittem, már én is katona vagyok.

Édesapámat még aznap Nagykőrösre szállították, s majdhogynem kinevették a katonai kórházban, mert sérülése egy átkötözéssel megoldható volt. A tanyáról – megint csak szekérrel – tovább mentünk. Kire számíthatunk, ha nem a kocséri rokonokra? Az út mentén magyar tíz és feles Göring tarackok meg néhány 40 milliméteres Bofors mellett haladtunk el. Ez utóbbiak buzgón forgatták a csövüket az ég felé, megeresztve egy-egy ötös sorozatot, mert fölöttünk időnként meg-megjelentek a román Messerschmittek és Focke-Wulfok. Ezeket a románok a németektől zsákmányolták, de még a felségjelüket sem változtatták meg. Kocséron az a meglepetés ért bennünket, hogy sem Ragóék,

sem Birkásék, sem Pásztorék nem voltak már otthon. Lakásaikat üresen találtuk, így egy távoli rokon család, Demeterék fogadtak be bennünket. (Fiuk irigyelt repülőkatona volt.) Házuk a Karai út mellett a Dósa-kastély tőszomszédságában állott.

Néhány nap múlva innen is tovább álltunk, a 3–4 kilométernyire fekvő tanyájukra gyalogoltunk, gondolván, a magányos házat jobban megkíméli a háború. Az út menti árokban libasorban haladtunk négyesben. Ha jobb felől jöttek a repülők, a bal oldaliba, ha bal felől, a jobb oldaliba húzódtunk, hogy védve legyünk géppuska sorozataiktól. Gondosan kikerültük az árokban heverő döglött lovakat, nem vettünk föl a sok-sok elszórt lőszerből, kézigránátokból, páncélöklökből, rohamsisakokból egyet sem, pedig öcsémmel együtt, hej de oda voltunk mindezért katonás játékaink során.

A tanyában legalább 3–4 család zsúfolódott össze. A szobában egy leharcolt huszáregység tisztjei beszélgettek arról, hogy a románok most a szovjet jóvátétel fejében megszabadulnak a székelyektől. Biztattak, hogy menjünk velük, mert Budapestet nem tudják elfoglalni az oroszok. Amíg minket látnak, ne féljenek – mondták. A huszárok közt volt egy tizenöt éves fiú. Szüleit a háborúban elvesztette, ő meg beállt a huszárok közé, beöltöztették, s velük harcolt. Amikor repülők kezdték géppuskázni a tanyát, csakúgy pattogtak a cserepek, mindenki a fal mellé húzódott, ő kiszaladt az udvarra, s a légvédelmi géppuskával próbálta elkergetni őket.

Másnap a huszárok sehol. Most már nem látjuk őket, most már félhetünk! Én meg a szobában egy detektoros rádió fülhallgatóján hallgatom a híreket. Szálasi letette az esküt a Szent Koronára József Főherceg előtt, egy magyar repülő szakaszvezető lelőtt egy Liberátort Budapest fölött, a Duna-Tisza közén Kecskemét térségében elkeseredett elhárító harcok folynak. Ahogy a tanya keleti ablakán kinézek, Kécske felől, a nyárfasor mögül tengernyi román katona tűnik elő, csatárláncban, előreszegzett puskával közelednek. A következő pillanatban pedig egyikük már be is lép, meglátja a fülhallgatót rajtam. Letépi a fejemről, a földre dobja és bakancsával összetiporja.

Eközben az udvaron a tanya férfi népe, békés szándékát akarván kifejezni, előre ment fogadni a románokat. Ezek meg minden további nélkül elhajtották őket. Csak másod- vagy harmadnap kerültek elő. S hogy előkerültek, az Isten csodája.

Mi történt velük? Ahogy édesapámtól tudom, úgy mondom el. Állítólag valamelyik tanyából rálőttek a románokra. Ezért ők minden környékbeli tanyából, mint partizángyanús elemeket, elhajtották a férfiakat. Az Ökörhajtó úti egyik tanyában fészkelt a szovjet NKVD parancsnokság, s ott átadták nekik az időközben mintegy negyven főre szaporodott csoportot. Az oroszok meg az üres istállóba terelték be őket. A szerencsétlen foglyok ott vackolódtak, ám a jászol alól egyszer csak fegyverek kerülnek elő. Nosza, döngetni kezdik az istállóajtót, a bekukkantó őrnek mutogatják, mit leltek. Az meg érdektelenül átveszi tőlük egyenként, mond egy j.. tvoje maty-ot, s ezzel lezárja az ügyet. Másnap reggel fölsorakoztatják a csoportot a nyárfák alatt az árok partján. A katonák unottan tárazzák géppisztolyaikat, az officér meg idegesen sétálgat a sor előtt föl s alá.

Bizonyos, hogy arra a sorsra jutottak volna, mint az a negyven levente, akit az alpári gyümölcscsomagolóban géppuskáztak le a felszabadítók. Ekkor azonban a sorból két fiú, olyan 15–16 éves testvérpár, hirtelen a tiszt lába elé veti magát, s ékes orosz nyelven kezd valamit magyarázni. Nyilvánvalóan azt mondják, hogy a románok hazudnak, ők nem partizánok. Ők nem lőttek a románokra. A szovjet nacsalnyik egyik ámulatból a másikba esik. Nem a szöveg tartalma, hanem a nyelv lepi meg leginkább. Honnan tudnak ezek a gyerekek ilyen tökéletesen oroszul?

A kocsériak tudták. Az első világháborúban egy kocséri származású katona orosz fogságba esett, de nem jött haza a háború után. Ott aztán meg is nősült, gyermekei születtek. 1941-ben pedig, hogy a magyar honvédek elérték faluját, feltámadt benne a honvágy, s orosz családjával együtt hazatelepült Kocsérra. A fiúk három év alatt még jóformán meg sem tanultak magyarul, orosz anyanyelvüket viszont nem felejtették el, s most íme megmentették vele egy sereg ártatlan ember életét. Az orosz tiszt ugyanis – bármennyire hihetetlen –, a szokásos j… tvoje maty-tyal hazazavarta az egész csoportot. (Ugyan él-e még közülük valaki?)

Dr. Fehér Zoltán

Verselő Jászok

ANGYALARCBA FORDULT NYÁRI KARC

Sárga loknik kacagnak,
Súgva-búgva vihognak,
A mező csupa angyalarc,
Pillanatkép: nyári karc.

Dámák vonulnak,
ameddig a szem ellát.
Napra várnak,
Alkotják a capellát.

Kacéran fordulnak, forognak,
Míg az Est kopogtat.

Bál elomlik,
Dal iramlik,
Fény hajózik.

Csend.

Hajnalpír bolydul,
Mosoly szabadul,
Napbárka fordul,
Aranyméz csordul.

Sárga loknik kacagnak,
Súgva-búgva vihognak.
A mező csupa angyalarc,
Pillanatkép: nyári karc.

ANGYALTÜKÖRKÉP

Nyűgös világ tetején
a pillanat átlátott a homályon
oldott-kék ég rejtekén
hol angyaltükörkép bóbiskolt
a pipacsok ölelő-tömött sorokban
némán bólogatnak felém.

Utasi Hajnalka
Jászberény

Búcsú Borsányi Istvántól (1946–2013)

Temetni jöttünk Borsányi Istvánt, és emlékezni. Amikor a középiskolát elvégezte, és a helyi termelő szövetkezetben közgazdászként kezdett dolgozni, azonnal felkeltette érdeklődését a nagyteljesítményű gépek által egyre mélyebbről és mélyebbről kifordított cserép, eszköz és más maradványok sokasága. Az 1970-es évek elején őt is meghívtam egy beszélgetésre Gecse Árpád festőművész házába, ahol Kaposvári Gyula megyei múzeumigazgató beszélt nekünk a helytörténeti kutatás fontosságáról. Pista akkor azt kérdezte tőlem: „Sándor ezt meg lehet tanulni?" Ettől kezdve fáradhatatlanul búvta a régészettel kapcsolatos könyveket, cikkeket, de közben szaporodtak az összegyűjtött régészeti és néprajzi tárgyak is. Abban az időben, amikor megismerte dr. Kovrig Ilona 1963-ban kiadott könyvét az alattyáni avar kori temető feltárásáról, már a honismereti, helytörténeti kutatás egyik vezéralakja volt községünkben.

A művelődési ház keretében heten megalakítottuk a Gecse Árpád Helytörténeti Kört, és őt választottuk meg elnökének. Első célkitűzésünk az volt, hogy gyűjteményünket állandó kiállításként tárjuk az érdeklődő látogatók elé. Ezt az elképzelésünket meg is valósítottuk, és 2008 óta Borsányi Istvánt vagy az utcán kerékpározva, vagy a parókia udvarán kialakított helytörténeti gyűjtemény épületében lehetett megtalálni. Itt tartott az iskolásoknak rendhagyó történelem órákat, és lelkesen beszélt a kiállításról az ide látogató

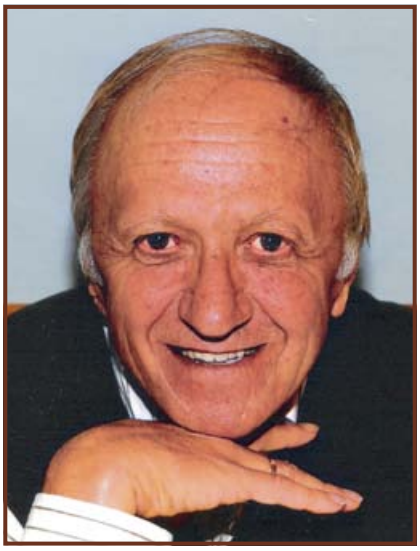

Borsányi István

csoportoknak, vagy éppen a francia köztársasági elnök választásakor a községbe látogató külföldi hírcégeknek és tévés stáboknak.

Nagy szorgalommal látogatta a levéltárakat, múzeumokat, könyvtárakat, hogy a 2008-ban kiadásra került Alattyán község történetét bemutató könyvbe minél több hiteles adat kerüljön… A jászsági honismereti mozgalomba Alattyánról elsőként kapcsolódott be.

Tagja volt a Jászsági Honismereti Egyletnek, a Jászok Egyesületének, és szoros munkakapcsolatban állt a Jász Múzeummal. Borsányi István a szó igazi értelmében lokálpatrióta volt…

Sok-sok elképzelése, terve volt még, de a sors úgy akarta, hogy eddig, és ne tovább… Megfáradt, beteg teste felett diadalmaskodott a mindent felemésztő gyilkos kór…

Most itt, az alattyáni öregtemetőben helyezzük Őt örök nyugalomra, abba a temetőbe, ahol már számos jeles személy alussza örök álmát, ezért joggal gondolhatjuk, hogy a 21. századi Alattyán egyik kiemelkedő egyénisége, az Alattyánért Díj kitüntetettje, Borsányi István méltó társak közé kerül az anyaföldbe.

Kedves Pista! Elköszönünk és búcsúzunk tőled. A tested megpihen, de szellemed, lelked tovább szárnyal, és erősít majd bennünket a további munkában. Isten Veled!

(Részletek Mosonyi Sándor helytörténeti kutató 2013. október 11-én (pénteken) az alattyáni temetőben elhangzott búcsúztatójából.)

A Jászsági Civil Vándordíj átadása

A Jászsági Civil Vándordíjat és a vele járó 200.000 forint elismerést negyedik alkalommal ítélte oda „A Jászságért" Alapítvány kuratóriuma.

A 2013. évi Jászsági Civil Vándordíjat a Kocséri Népkör (Kocsér) nyerte el. A népességében Jászapáti gyökerű Pest megyei település civil szervezete 1999 óta tagszervezete a Jászok Egyesületének.

A díj átadására 2013. október 3-án, csütörtökön 17 órakor került sor Kocséron, a Polgármesteri Hivatal melletti közösségi térben. A díjat dr. Dobos László, a Jászok Egyesülete ügyvivője adta át.

Ajándék a Jász Múzeumnak

A jászberényi Fejér Mária Díszítőművészeti Szakkör hímző asszonyai saját maguk által készített jász mintás asztalterítőt ajándékoztak a Jász Múzeumnak. A becses ajándékot szeptember 25-én adták át Hortiné dr. Bathó Edit igazgató asszonynak. ***Fotó: Bugyi Gábor***

Vallomás

Kívülálló vagyok. Se nem Tajti, se nem Borbás, csak egy távoli család lánya. Részben sváb, részben kun, kicsit érdekes párosítás, de a lényeg ugyanaz marad: az új, messziről jött, betolakodó család lánya. Fogalmam sincs, hogy a születésem előtt érte-e a szüleimet, bátyáimat bármiféle megkülönböztető jelzés, ám biztos vagyok abban, hogy az itt eltöltött több mint húsz év mindegyikünk életét megváltoztatta, átformálta, vagy épphogy olyanná tett minket, amilyenek vagyunk, és lenni szeretnénk.

Kiskoromban (úgy 5–6 évesen) természetesen minden évben a nagymamámékhoz mentem nyaralni. A Duna-kanyar lenyűgöző látványa és a gyönyörűséges hegyek engem, mint a pusztaságban született gyermeket teljesen elvarázsoltak. Még egy kis dombon is tudtam volna csodálkozni, nemhogy a Börzsöny vadregényes hegyvonulatain. Ráadásul a hatalmas folyó, a mesés erdők, a csillámló vizű patakok olyan érzést keltettek bennem, mintha Tündérországban járnék. A túrák a fenyvesekben, a sok homokvárépítés mind-mind tetézték lelkesedésemet, de aztán eltelt a nyár, jött a búcsú ideje. Mindig szomorkodtam, mikor ott kellett hagynom a mesebeli világot, ám valami furcsa, megmagyarázhatatlan dolog lebegett a szívemben. Mintha egy csepp öröm vegyült volna a „Nem szeretnék hazamenni…" tengerébe. Akkor még nem sejtettem, hogy ez a honvágy, pedig minden egyes távol töltött nappal egyre nagyobb és nagyobb lett a cseppecske.

Azonban az ember nem a tájtól, vagy más személyektől válik azzá ami, jelen esetben igazi, büszke jásszá, hanem főként a feltétlen hazaszeretettől és a lélekben fellobbanó tűztől. Az én szikrám a néptánc. Ez jelenti nekem az életet, örömöt, tartást, önbizalmat, hovatartozást, a szabadságot. Ez indított lassú, de mindent felperzselő, hatalmas lángokból álló tüzet, kirobbantva a jász öntudatomat, amely büszkén állítom, akárki akármit gondol és mond, már sohasem fog kialudni. A kedvenc népdalaim hallatára a világ megváltozik körülöttem, a szomorúság egy pillanat alatt elpárolog, szó szerint feltöltődök életerővel.

Lehet, hogy nincsenek jász felmenőim, de mikor magamra ölthetem a gyönyörű népviseletet, a selyem ünneplő szoknyát, mellényt, a színes szalagokat, lehetek bárhol, bármilyen sötétében, tündöklő fényt árasztva érzem, sőt tudom, hogy ki vagyok, és honnan jöttem. Itthonról. A Jászságból.

Végert Ágnes (17 éves),
a jászapáti gróf Széchenyi István
Katolikus Gimnázium tanulója

Ipolybalogi zarándokút a hit és a magyarságtudat szolgálatában

Október 3-án a KÉSZ Jászberényi Csoportja a Palóc Szövetség meghívására Dél-Szlovákiába utazott. A zarándokút lelki vezetője a Főplébánia káplánja, Dombi Ferenc volt. Imával, a Hiszekeggyel kezdtük az Istennel való beszélgetést, majd elvégeztük a Rózsafűzért. Miatyánk és sok-sok Üdvözlégy hangzott el megfelelő vezérszólammal, s közben elértük hazánk, majd Szlovákia magaslatait.

A magyar Szent Korona
az ipolybalogi r. k. templom tornyán
Fotó: Bugyi Gábor

A nap is mosolyogva tekintett ránk, miközben a közös ima folyamatosan kialakította bennünk az összetartozás és a hit érzését, élményét. Folyamatosan mélyült bennünk az ima keltette hitigazságok tartalma, s ennek következtében együttessé, hangulati egységgé forrhattunk össze.

Észrevétlen léptük át a szlovák-magyar határt, hiszen semmiféle ellenőrzés, igazoltatás nem volt.

Majd Szlovákia földjén haladtunk úti célunk, Ipolybalog felé, hogy szemügyre vehessük azt a kis templomot, amelynek tornyát a Szent Korona díszíti, s teszi hitelessé minden magyar számára. (Három templom tornyát ékesíti a Szent Korona a történelmi Magyarország területén: Ipolybalog, Pozsony és Jászberény.)

Amikor megérkeztünk, a templom bejáratánál György Ferenc plébános és Z. Urbán Aladár, a Palóc Szövetség elnöke fogadott bennünket. Kellemes hangulatot ébresztett a viszontlátás, és élénk érdeklődéssel vettük szemügyre a hírből jól ismert templomot, amelyet szép fák, és hatalmas kerítés vesz körül. Egy kicsit emlékeztetett bennünket az erdélyi erőd-templomok védett közegére. Emlékezetbe idéztük a két szervezet múltját, a templomok közös vonását, Sajó Sándor két települést összekötő rangos funkcióját, verses kötetének felemelő jellegét, a palóc vidék gazdag arculatát.

Ebben az egyedülálló templomban celebrált misét Dombi Atya. Megtudtuk, hogy ezen a tájon minden magyar vértanú és szent napját ünnepi misével teszik emlékezetessé. Ezen a napon Boldog Bogdánfy Szilárd tiszteletére öltött pirosat a miséző pap. Az erdélyi vértanú ráirányította figyelmünket az ünnepi szentmisére és a számunkra új templombelsőre egyaránt. A prédikáció segítette a híveket abban, hogy emlékezetbe idézzék István király országát, és ebből merítsenek ösztönző erőt a mindennapok megéléséhez, élővé tételéhez. A mise végén egy régi Máriának hangzott el Lőrinczi Anna Sarolta népénekes előadásában, majd közösen elénekeltük a magyar Himnuszt, valamint a Boldogasszony anyánk… kezdetű régi magyar Himnuszt. Ezután a templom plébánosa hozta közel hozzánk a különös templomot. A koronás templom ezeréves, ősi építmény. Ennyi idő alatt rárakódtak gótikus és barokk jegyek egyaránt. Szemügyre vehető benne a Szent Korona hiteles másolata, amelyet ugyan nem érinthettünk meg, de különösen felemelő érzés volt számunkra, amikor megtudtuk, hogy a múltban egy rövid időre itt lelt menedékre eredeti nemzeti kincsünk.

A templom mennyezete fából faragott szobrokból készült, és ennek következtében egészen különleges hatást kelt. Egy szlovák fafaragó „apró pénzért" készítette a különös felületet,

(folytatás a 22. oldalon)

(folytatás a 21. oldalról)
amely bámulatra késztette a jászsági vendégeket. A kórus homlokzati része is hasonlóan készült, és harmóniában van a mennyezettel. Hatvannégy vármegyéből egy marék föld révén őrzi egykori hazánk valamennyi tájegységét. Tudati és hangulati feltöltődés részesei lettünk.

Ezt követően Z. Urbán Aladár vezetésével bő félnapos országjárás részesei lehettünk úgy, hogy az említett vezetőnk és társa bevezettek bennünket ennek az országrésznek természeti csodáiba, kulturális és gazdasági történetébe, az itt élők alkotóképességeinek a bemutatása révén.

Ipolynyéken egy tájházat vehettünk szemügyre. A Csemadok elnöke mutatta be a módos gazdaház külsejét és belső berendezéseit. 2011-ben adták át a közönségnek az építményt minden tárgyi készletével együtt. Szemügyre vehettük a kemence és konyha itteni jellegzetességeit, de láttunk szövőszéket, sőt citerákat is. Akinek kedve volt, ihatott egy kupica pálinkát, feketekávét, de kóstolhatott foghagymával ízesített süteményt is.

család ősi fészke, magasan kiemelkedik a tájból, s ugyanakkor igazi hegyóriások ölelik körül. Idegenvezetőnk elmesélte, milyen erőfeszítések árán tudtak egy-egy magyar nyelvű emléktáblát elhelyezni a vár falán, hogy továbbadhassák a magyar múlt jelentős mozzanatait. Az igazán vadregényes közegben hangzott el Muhari Máté előadásában Balassi *Vitézek mi lehet…* kezdetű híres verse.

Alsósztregova egyedüli élménnyel ajándékozott meg bennünket.

A magyar Szent Korona hiteles másolata az ipolybalogi r. k. templomban
Fotó: Bugyi Gábor

Ezután Busa település számos emlékét tekintettük meg. Megbecsülték és megbecsülik a település jeles szülöttét, Zsélyi Aladárt, a híres légügyi szakembert, pilótát, tervezőt, akit sok-sok fénykép és emléktárgy hozott közel hozzánk.

A zsélyi Zichy kastély ugyancsak óriási múltbéli hagyatékot tárt elénk. Az egykor gyönyörű, de ma felújításra váró épületben helytörténeti gyűjtemény működik, amely bemutatja a település lakóinak népéletét és gazdálkodását.

Igen hatásos és beszédes volt a szklabonyai emlékház, amely a nagy palóc, Mikszáth Kálmán világába vezetett el bennünket. A Mikszáth család egykori lakóházának átalakításakor többé-kevésbé igyekeztek megőrizni annak eredeti állapotát. Tiszteletet parancsoló épület, amely befogadja a nagy alkotó számos munkáját, emléktárgyát. Hangulata van az építménynek, hiszen életre kel benne a huszonhat nyelvre fordított mikszáthi életmű, de a különös személyiség is. A neves író mellszobra előtt koszorút helyezett el csoportunk.

Jászsági zarándok csoport a Balassi vár udvarán ***Fotó: Bugyi Gábor***

Nagykürtös felé vettük az irányt, és megismerhettük a tájék jeles alkotóit is: Gyürk Antalt, Szeder Fábiánt. Igazi történelmi áttekintés részesei lettünk, tudósok és művészek sorakoztak részletező egymásutánban. Érezni lehetett az előadásokból, hogy szinte szenvedélyesen élik közelebbi és távolabbi múltjuk életének mindennapjait, ma is hasznosuló teljesítményeit. Valamennyien éltetői a mai magyarságtudatnak. Kékkő vára a Balassi

Láttuk a családi birtokot képező nagy épületet, a kastélyt, a három hatalmas jelképi értékű fát. Végül elsétáltunk Madách Imre síremlékéhez, amelyet a pozsonyi szobrász, Rigele Alajos álmodott meg. Az alkotás csodáját az az Ádám-alak jelenti, aki már-már elszakad a földtől, az ég fel emelkedik, szinte könnyeddé, szellemivé válik. Itt újfent verssel idéztük meg a nagy gondolkodó és költő emlékét.

Az idő azonban nagyon hamar elszaladt. Megköszöntük házigazdánknak a feledhetetlen kirándulást, majd dr. Suba Györgyné, a zarándokút vezetője baráti meghívást adott át Z. Urbán Aladárnak. Jövőre mi is szeretnénk megmutatni a „jó palócoknak." a Jászságot, a múltunkat és jelenünket. Ezután Jászberény felé vettük utunkat.

Dr. Farkas Ferenc
ny. főiskolai tanár

Nemzetközi stabilmotor bemutató Hollandiában

2013. május 18–19–20-án, immár 25. alkalommal rendezték meg a nemzetközivé vált stabilmotor bemutatót a hollandiai Nuenen városában, amelyen jómagam negyedik alkalommal vettem részt, a mi kis 18 fős csapatunkkal.

Magyarországot Jászkisér, Vecsés, Albertirsa, Gyöngyös, Derecske és Szeged jelentősebb magángyűjtői képviselték, mintegy tíz darab stabilmotorral. Jómagam egy Deutz MA608 típusú benzin-petróleum üzemű, 1934-ben gyártott 4 lóerős motort, és az általa hajtott fűrészgépet állítottam ki, és működés közben be is mutattam.

Nemcsak gépeket vittünk, hanem a magyar gasztronómiát is képviseltük. Angol, német, holland, cseh vendégeinknek birkapaprikást, babgulyást, lecsót, kürtős kalácsot, palacsintát készítettünk, és jófajta magyar bort ittunk hozzá. Holland vendégeink viszonzásképpen elvittek egy magángyűjteménybe, amit ámulva-bámulva csodáltunk meg. A háromnapos rendezvényen körülbelül 1000 darab működőképes motor, és az általa hajtott eszköz volt látható, a legalább három futballpályányi területen.

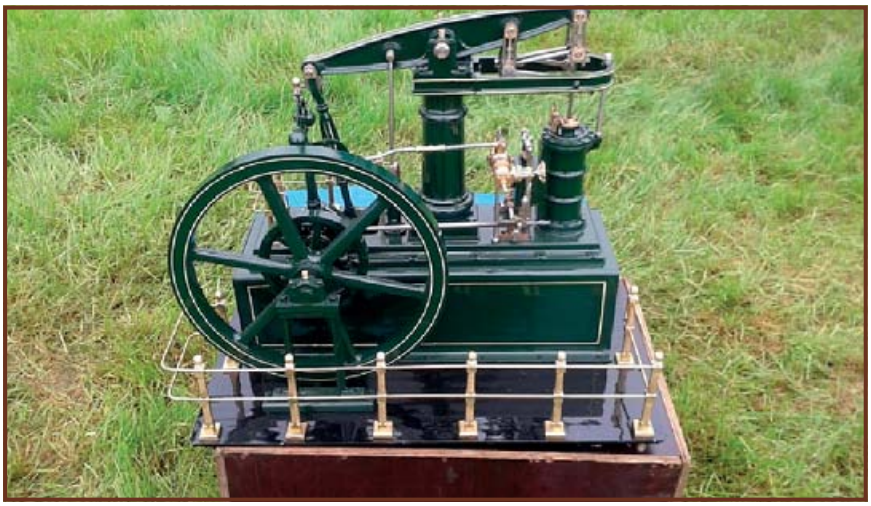

Ismeretlen gyártmányú stabilomotor az 1920-as évekből ***Fotó: F. L.***

Thomasser gyártmányú stabilomotor az 1920-as évekből ***Fotó: F. L.***

Deutz MA608 típusú benzin-petróleum üzemű, 1934-ben gyártott 4 lóerős motor, és az általa hajtott fűrészgép ***Fotó: F. L.***

Az egészen pici hordozható motortól, a 35 tonnás generátort hajtó, század elején készült motorig mindent láthattunk működés közben.

Több ország technikatörténeti múzeuma is képviseltette magát: Franciaország, Svájc, Németország egy-egy ritkaság számba menő eszközt hozott el. Számomra a legérdekesebb a müncheni Deutz Emlékmúzeum működés közben is bemutatott, 1860-ban gyártott, Lenoair féle gázmotor volt, amelyből egyetlen példány maradt fenn.

Működés közben láthattuk még az OTTO rendszerű, atmoszférikus gázmotort, ami a robbanómotorok őse. A találkozóról több mint 100 fénykép készült, amit a jászkiséri Honismereti Egyesületben tartandó beszámolómon nézünk majd meg.

A látottakból új lendületet kapva, folytatom eddigi tevékenységemet, amely az általam begyűjtött, stabilmotorok, és mezőgazdasági eszközök restaurálása, valamint egy 120 m²-es bemutató géptár létrehozására ösztönöz.

A géptár majdnem teljes készültségű, amelyhez sok segítséget kaptam a jászkiséri Önkormányzattól, a Vízgazdálkodási Társulattól, az Agroszövtől, a Szeremi Tüzéptől, és a Téba Tüzéptől. A befejezéshez és bővítéshez további segítségeket és támogatásokat szívesen fogadok, hogy mindez az érték közkinccsé váljon. A gyűjtemény az őszi átadást követően, előzetes bejelentkezés után válik ingyenesen láthatóvá mindazoknak, akit érdekelnek a mezőgazdasági eszközök, az őket meghajtó erőgépek, és ezek fejlődéstörténete.

Farkas László

Dicséret, jó szó, elismerés

Augusztus 20-a, állami ünnepünk minden évben alkalmat arra, hogy a kiválóan dolgozó, teljesítő személyek és szervezetek elismerésben részesüljenek. Jász-Nagykun-Szolnok Megye Önkormányzata minden évben készül is erre, és díszes ünnepség keretében adja át – a helyi önkormányzatok, civil szervezetek, intézmények által korábban javasoltaknak – a díjakat. Erre idén augusztus 15-én került sor Szolnokon, a megyeháza dísztermében.

Kovács Sándor, a megyei közgyűlés elnöke mondott ünnepi beszédet, melyben kifejtette, hogy augusztus 20. az államalapítás és a magyarság ünnepe hazánkban. Elmondta, hogy ezen ünnep alkalmából a megye közösségének díjait adják át azoknak, akik eddig is sokat tettek szűkebb pátriájuk fejlődéséért. Az elismerés egyben kérés is, hogy munkásságukat magas színvonalon továbbra is folytassák.

Az elismeréseket Kovács Sándor, a megyei közgyűlés elnöke és Borbás Zsolt elnök-helyettes adták át. Összesen 46 díj, elismerést várta a kitüntetetteket. A Jászságban és a Kunságban élő, dolgozó, működő, kiemelkedő munkássággal bíró személyek és szervezetek közül idén a következők vehettek át megyei elismerést.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyéért Díjat vehetett át dr. Suba György orvos, a Keresztény Értelmiségiek jászberényi szervezete elnöke.

Jász-Nagykun-Szolnok Megye Európa Díját Elek Eszter karcagi köztisztviselő kapta.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyéért Gazdasági Díjat kapott a jászberényi székhelyű Kód Kft., és a kunszentmártoni Marka Tibor cégvezető.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyéért Közművelődési Díjat kapott Fodor István Ferenc népművelő Jászjákóhalmáról, a karcagi Koppány Mária zenepedagógus, valamint a Jászkisériek Baráti Egyesülete.

A Művészeti Díjat kapott Jászberényi Hagyományőrző Együttes a Szolnoki Megyeházán ***Fotó: Kiss Erika***

Jász-Nagykun-Szolnok Megyéért Művészeti Díjat vehetett át Tyukodi László karcagi fafaragó és a 15 éves Jászberényi Hagyományőrző Együttes.

A Kocsánné Kuli Orsolya és Kocsán László által vezetett, 2012-ben kiváló címet nyert tánccsoport az ünnepségen két alkalommal is rövid műsort adott. A jászsági tánc és viselet bemutatása nagy sikert aratott a jelenlévők körében.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyéért Pedagógiai Díjban részesült Gonda Sándorné jászladányi ny. pedagógus, Kiss Lajos, a jászkiséri Csete Balázs Általános Iskola igazgatója, Kovácsné Szendrei Borbála karcagi és dr. Vágvölgyi Istvánné kisújszállási pedagógus.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyéért Közigazgatási díjat Rózsa Sándor kapta Karcagról, és a szociális díjat a szintén karcagi Kun Csilla vehette át.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyéért Testnevelési és Sport díjat vehetett át Kereszthidi Gabriella, a jászberényi Dance Fitness Sportegyesület elnöke és edzője, valamint ifj. Gyarmati Imre Karcag (Kyokushin karate).

Jász-Nagykun-Szolnok Megyéért Tudományos díjat Dr. Szilágyi Miklós etnográfus kapta.

Az Év Polgármestere elismerést vehette át Szarvák Imre Jászalsószentgyörgy polgármestere.

Idősbarát Önkormányzat címet kapott Jászkisér és Jászladány önkormányzata.

Jász-Nagykun-Szolnok Megye Turisztikai értéke elismerést a jászkiséri Csete Balázs Helytörténeti Gyűjtemény és a karcagi Kumánia Szálló kapta.

LAPZÁRTA

Rendszeres és alkalmi szerzőink figyelmébe ajánljuk, hogy a következő lapszámunk 2013 december közepén jelenik meg.
A kéziratokat és a fotókat elsősorban CD-n és e-mailen legkésőbb 2013. november 20-ig kérjük eljuttatni a szerkesztőségbe.

A Redemptio októberi számát
a Jász Múzeumért Alapítvány részére
felajánlott személyi jövedelemadó
1%-nak felhasználásával
jelentettük meg.

REDEMPTIO
A jász és kun települések honismereti lapja
Megjelenik kéthavonta
Kiadja a Jász Múzeumért Alapítvány
Felelős szerkesztő: Hortiné dr. Bathó Edit
A szerkesztőbizottság tagjai:
Bugyi Gábor, Faragó László,
Farkas Kristóf Vince, Kókai Magdolna
Előkészítési munkák: Bugyi Gábor
A kiadó és a szerkesztőség címe:
5100 Jászberény, Táncsics M. u. 5.
Tel./fax: 57/502-610
E-mail: jaszmuzeum@invitel.hu
www.jaszmuzeum.hu
ISSN 1218-9553
Nyomdai előkészítés: ARTANDER Kft.
Nyomda: Signal-Print Kft. Jászberény
www.artander.hu – www.nyomdasz.hu